

1. KAPITOLA

Inštitucionalizovaný slovenský slavistický výskum

Stav a perspektívy slovenskej slavistiky

Z dejín Slovenského komitétu slavistov

a Slavistického ústavu Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied

PETER ŽEŇUCH

Slovenská slavistika tvorí neoddeliteľnú súčasť komplexných interdisciplinárnych spoločenskovedných výskumov, no jej súčasný stav nie je ani po dvoch desaťročiach jej intenzívneho fungovania v akademických i vysokoškolských inštitúciách po roku 1989 nijako mimoriadne povzbudivý. Čoraz viac treba zápasit' nielen s nedostatkom financií, ale aj s nedostatkom mladého vedeckého potenciálu. Slovenská spoločnosť sa bez podpory systematického základného vedeckého výskumu nemôže zaobiť. Deklarovanie vedeckého rozvoja bez reálnej podpory vedeckých špičiek a vedeckých kolektívov či bez stabilnej subvencie pri uplatňovaní sa mladého potenciálu vo vede a výskume je možno účinná politická devíza, no bez jej naplnenia môže veda na Slovensku iba čoraz viac živiť. Navyše slavistika ako vedná disciplína nepatrí k lukratívnym, ani ekonomicky výnosným odvetviam. Aj bez ohľadu na toto riziko sa slovenská slavistika borí s existenčnými problémami od začiatku svojho fungovania. Posilnenie rizikových faktorov, ktoré sa podmienenujú ekonomickými činiteľmi, môže znamenať iba postupné paralizovanie už rozbehnutého systematického výskumu. Pritom zdravý vedecký výskum je dlhodobou a systematickou prácou, ktorá výrazne závisí od stability výskumného zázemia a teda nemôžu ho determinovať iba ekonomicko-komerčne nastavené podmienky.

Inštitucionalizovaný slavistický výskum je kľúčovým nielen z hľadiska aktuálnosti, ale aj z hľadiska rozsahu a kvality vedeckovýskumných aktivít, pracuje s modernými metodologickými prístupmi porovnávacieho interdisciplinárneho výskumu. Ak sa teda uskutočňuje inštitucionalizovaná forma slavistického výskumu na Slovensku, je zásadne nevyhnutné, aby existovalo centrum slavistického vedeckého výskumu a pracoviská vedecko-pedagogického zamerania. Už samotná podstata tejto štruktúry ukazuje, že z výsledkov slavistických výskumov priamo benefituje širšia spoločnosť. Zabezpečenie kontinuity, kvality a konkurencieschopnosti slavistického vedeckého bádania je prioritou slovenskej slavistiky a v súčasnej fáze jej budovania

sú snahy o znižovanie podielu priameho inštitucionálneho financovania ohrozujúcim parametrom. Pred zmenami súvisiacimi s financovaním výskumu v oblasti slavistiky je stanovanie či formulovanie kritérií a mechanizmov monitorovania merateľných ukazovateľov. Pri podmienení financovania slavistickej vednej disciplíny iba ekonomicko-komerčnými faktormi hrozí devalvácia faktorov aktuálnosti i rozvoja takéhoto výskumu. Ešte je naďalej únosné v rámci slovenského vedeckovýskumného prostredia znižovať perspektívnu spôsobilosť slavistického výskumu, a tak devalvovať spoločenskú hodnotu tohto komplexného a interdisciplinárneho bádania?

V modernej spoločnosti samozrejme neexistujú kritériá, ktoré by určovali existenciu či neexistenciu niektorej z vedných disciplín. Opodstatnenosť každej z nich vyplýva zo slobody a potrieb vedeckého bádania. Aktuálna, nezastupiteľná a nevyhnutná pre komplexný rozvoj spoločnosti, najmä však pre budovanie vedeckého potenciálu je podpora vedeckého bádania bez rozdielu medzi technickými, prírodnými, lekáorskými, humanitnými či spoločenskými vedami. Slavistický výskum patrí do okruhu tých vedeckých disciplín, ktoré z hľadiska filologického, historického, spoločensko-vedného výskumu priniesol významné východiská pre naše terajšie i budúce poznanie. Napriek tomu sa výskum v oblasti slavistiky často (a vari aj podnes) vníma ako dogmatická alebo rigorózna vedná disciplína, ktorá je málo otvorená aktuálnym potrebám výskumu modernej spoločnosti. No opak je pravdou! Rozvoj a uplatňovanie sa slavistického vedeckého bádania určujú priority, ktoré súvisia s identitou a špecifikami spoločnosti, v ktorej sa takýto interdisciplinárny porovnávací výskum realizuje. Slavistický výskum takým jednoznačne je a v prostredí európskej vednej politiky tvorí zásadnú programovú zložku; je neoddeliteľnou súčasťou poznávania vzťahov a súvislostí ovplyvňujúcich rozvoj a udržateľnosť integrovanej spoločnosti ako jednotky viarozmernej európskej či svetovej entity. Do tohto systému interdisciplinárneho bádania slavistika rozhodne patrí.

Pod pojmom slavistika sa rozumie veda o Slovanoch, ich jazykoch, dejinách a kultúre. V užšom zmysle sa však slavistika chápe iba ako filologická vedná disciplína.

Slovenská slavistika prijala širokú koncepciu slavistického bádania opierajúcu sa interdisciplinárny výskum jazyka, literatúry, dejín, kultúry a etnických i konfesionálnych procesov. Základnou zložkou identity slovenskej slavistiky z hľadiska jej vedeckovýskumného zamerania je skúmanie slovensko-slovanských a slovensko-ne-slovanských jazykových a kultúrnych vzťahov. Interdisciplinárne organizovaný základný slavistický výskum je neoddeliteľnou súčasťou komplexného vedeckého bádania a predpokladom pre ďalšie uplatnenie najnovších vedeckých poznatkov. Nové zistenia a vedomosti sa nutne pretavujú do edukačných či vedecko-pedagogických činností a uplatňujú sa v praxi. Interdisciplinárne zamerané výskumy ponúkajú možnosti pre spoluprácu viacerých vedných disciplín. Budovanie a skvalitňovanie slavistických vedeckovýskumných a vedecko-pedagogických pracovísk ako inštitucionalizovaných centier komplexného slavistického výskumu je v našom ponímaní zásadné, lebo je základným predpokladom partnerstva v prostredí medzinárodnej slavistiky.

Uplatňovanie metód základného interdisciplinárneho výskumu, na ktorom sa podieľajú jazykovedci v spolupráci s literárnymi vedcami, kulturológmi, etnológmi,

historikmi a teológmi je v súčasnosti nevyhnutnosťou. Za dvadsať rokov od novembrových zmien roku 1989 sa vytvorila interdisciplinárna základňa vedeckého výskumu, ktorá v slovenskej slavistike umožňuje komplexný pohľad na vzťah slovenského jazyka a kultúry k ostatným slovanským i neslovanským jazykom a kultúram.

Slavistický výskum na Slovensku sa buduje ako koordinovaný, systematický a projektovaný výskum, ktorý umožňuje pokryť toto široko vnímané spektrum výskumných úloh. V súvislosti s označením projektovaný výskum máme na mysli napĺňanie vedeckovýskumného programu slavistického bádania. Získavanie domácich i medzinárodných projektov a formovanie interdisciplinárnych riešiteľských kolektívov je v konečnom dôsledku najdôležitejšou súčasťou organizovaného a cieleného výskumu.

Nemenej významnou súčasťou je výskumný priestor. Slovenská slavistika sa v tejto súvislosti vníma ako prepojenie viacerých vedných disciplín, ktoré zohrávajú dôležitú rolu pri skúmaní (spoločensky i politicky) aktuálnych tém. Práve v interkultúrnom priestore (strednej) Európy, ktorej sme neoddeliteľnou súčasťou, tieto danosti pre komplexný a systematický slavistický výskum vyplývajú z trvalých medzijazykových, medzietnických, medzikonfesionálnych a medzikultúrnych vzťahov, ktoré sú síce z hľadiska slovenskej slavistiky tradičné, no doposiaľ ešte nedostatočne preskúmané. Najmä výskum slovensko-nemeckých, slovensko-maďarských, slovensko-českých, slovensko-poľských i slovensko-ukrajinských vzťahov sa opiera práve o archetypálne vrstvy kultúry, ktorá sa formovala v kontexte slovensko-latinského a slovensko-cirkevnoslovanského kultúrneho dedičstva v tomto našom, slovenskom priestore. Hoci sa v rámci čiastkových jazykovedných, historických, literárnych i kultúrnych výskumov uskutočnili významné pokroky, chýba ešte systematický, komplexný pohľad, ktorý slovenskú kultúru, jazyk, dejiny a literatúru predstaví ako jednoliaty celok, jedinečný nielen svojím obsahom, ale predovšetkým ako prirodzenú, formujúcu a neoddeliteľnú súčasť európskeho i medzinárodného priestoru. Takýto prístup k otázkam základného vedeckého výskumu možno vnímať ako prioritu, ktorou slovenská slavistika v európskom a svetovom integrovanom spoločenstve prispieva k poznaniu o nás samých.

Zabezpečiť takýto systematický výskum nie je ani v silách jednotlivca, ani kolektívu alebo jedinej inštitúcie. Programový interdisciplinárny slavistický výskum sa na Slovensku realizuje preto, že existuje prirodzená potreba a kontinuálny výskumný priestor.

Vedeckovýskumná a vedecko-koordinačná činnosť slavistických výskumov na Slovensku vychádza z úzkej spolupráce so Slovenským komitétom slavistov, ktorého úlohou je koordinácia jednotlivých slavisticky orientovaných výskumov (v rámci jazykovedných, literárnovedných, etnologických, historických a archeologických disciplín). Samozrejme, že takúto vedecko-koordinačnú činnosť nemožno uskutočniť bez spolupráce s príslušnými vedeckými i vedecko-pedagogickými inštitúciami.

Pri odpovedi na otázku, aká je súčasná slovenská slavistika, sa preto nemožno obmedziť iba na filologické oblasti jej pôsobenia, lebo naša odpoveď by nebola úplná, ani presná. Ak by sme sa napríklad venovali len istým časovým úsekom, aj naše ponímanie by kopírovalo aktuálne spoločenské či výskumné priority a bolo by

ovplyvnené mierou zapojenia sa slavistického výskumu do týchto procesov. Všetky okolnosti samozrejme závisia od viacerých momentálnych, najmä vonkajších (spoločensky) relevantných činiteľov a potrieb. Nemožno teda úplne a vyčerpávajúco postihnúť všetky pozitíva a negatíva slavistickej vedy na Slovensku bez toho, aby sme poznali peripetie, úskalia, úspechy i neúspechy, ktoré stretajú slovenskú slavistiku opakovane, no vždy v nových podobách a formách.

1. *Tri obdobia vo vývine slovenskej slavistiky*. Slovenská slavistika prešla zložitým historickým vývinom, keď sa pohľady na jazyk, literatúru, dejiny a kultúru odvíjali od istej aktuálnej ideovej zložky či predstavy. Dnes slavistika a slavistický výskum na Slovensku buduje zázemie, ktoré poskytuje perspektívu pre jej fungovanie ako komplexnej vednej disciplíny. Stereotypné a často mylné videnie obsahu vedeckovýskumného zamerania slavistiky, ktorá sa orientuje iba na výskumy s nulovou ekonomickou perspektívou, sú príčinou minimálnej motivácie aj pre nádejných absolventov slavistickej vedy. Slavistický vedecký výskum vyžaduje odhodlanie, trpezlivosť a vytrvalosť. Aj želaný výsledok v každej vednej oblasti či už vo forme spoločenského uznania alebo finančného ohodnotenia sa zvyčajne neobjaví okamžite. Je preto iba na nás, aby sa slovenský slavistický výskum svojimi výsledkami v celom svojom spektre intenzívnejšie prezentoval v spoločnosti. Nízka úroveň vedomia vlastnej identity nie je degeneračným výsledkom globalizačných mechanizmov, ale dôsledkom z nedostatku vlastného sebavedomia pri prezentácii a uplatňovaní relevantných a aktuálnych vedeckých zistení a poznatkov.

V centre slovenského slavistického výskumu je od samého začiatku slovenčina vo vzťahu k slovanskému i neslovanskému jazykovému, kultúrnemu a etnickému prostrediu. Ani dnes takéto ponímanie nie je minulosťou či prežitkom: Skúmanie vzťahov a porovnávaci výskum v kontexte „my a tí druhí“ je trvalou a aktuálnou témou komplexného a interdisciplinárneho slavistického bádania. Začiatky porovnávacieho výskumu nachádzame už v predobrodenskom období v domácom i medzinárodnom slavistickom výskume. Z tejto skutočnosti sa odvíja aj povedomie príbuznosti a príslušnosti všetkých Slovanov k jednej jazykovej rodine, ktoré tvorilo významnú zložku počiatkov národno-obrodenských procesov.¹ Aj na Slovensku sa v tomto kontexte formuje slovenská slavistika ako systematická vedná disciplína, ktorá skúma vzťahy Slovákov s inými slovanskými i neslovanskými národmi a kultúrami, čo možno dokladať v dielach viacerých významných slovenských autorov už v 18. a 19. storočí.

Slovenská filologická veda si dobre uvedomovala, že jednotlivé slovanské jazyky majú vlastnú štruktúru a že nositelia týchto jazykov žili vo vlastných špecifických spoločenských i kultúrno-historických podmienkach, ktoré sa zákonite pretavili do celkového charakteru jazyka a kultúry. Jazyková príbuznosť bola v národno-obrodenskom období základným zdrojom udržiavania kultúrnych kontaktov medzi slovanskými národmi a umožnila vznik kollárovskej predstavy o slovanskej vzájomnosti. Myšlienka slovanskej vzájomnosti ako myšlienka slovanskej solida-

¹ Laciok, Miroslav: Slovenská slavistika 1. polovice 19. storočia. In *Slavica Slovaca*, 1975, roč. 10, č. 3, s. 291.

rity a spolupráce sa s väčšími či menšími úspechmi postupne uplatňovala, alebo si nachádzala oponentov.

Bez ohľadu na diskusie či spoločenskú angažovanosť slavistických výskumov práve interdisciplinárny a komplexný výskum slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských vzťahov posúva naše poznanie, lebo prispieva k objektivizácii našich vedomostí a poznatkov o dejinách, o jazyku, o kultúre a spoločnosti Slovanov od najstarších čias podnes – a v ich rámci aj o nás samých. Diachrónne aspekty nášho poznania formujú vedomie príslušnosti ku konkrétnej historickej, kultúrnej i jazykovej societe a zároveň sú východiskom pri synchronných filologických i nefilologických aspektoch výskumu. Veď Ján Kollár vyslovil tézu, že iba poznaním minulosti lepšie chápeme aktuálne dianie.

Komplexný výskum vzťahov slovenského jazyka a kultúry k ostatným slovanským a neslovanským jazykom a kultúram z diachrónneho i synchronného hľadiska, najmä výskum slovensko-nemeckých, slovensko-maďarských a slovensko-latinských vzťahov tvorí okrem výskumu staroslovienskych a cirkevnoslovanských písomností a vzdelanosti neoddeliteľnú zložku slovenskej slavistiky. Túto skutočnosť si veľmi dobre uvedomovali aj predchodcovia dnešnej modernej slovenskej slavistiky, napríklad: Matej Bel, Juraj Ribay, Štefan Leška, Bohuslav Tablic, Anton Bernolák a ďalší. Uvedená skutočnosť sa veľmi dobre odrazila v diele nestora slovenskej i medzinárodnej slavistiky Pavla Jozefa Šafárika, ktorý svojou prvou syntézou poukázal na to, že slavistika je komplexnou vednou disciplínou. Svojimi dielami o najstarších dejinách a kultúre Slovanov dokazoval autochtónnosť a rovnoprávnosť slovanských národov v kontexte s ostatnými európskymi národmi a kultúrami.

Aj Ľudovít Štúr slovenskú i medzinárodnú slavistiku obohatil vo viacerých vedných odboroch, najmä v jazykovede, histórii i vo folkloristike. Kľúčový význam mala jeho kodifikácia slovenčiny. Jej povýšenie na úroveň spisovného jazyka malo apologetický a buditeľský rozmer. Pre rozvoj a vitalitu slovenčiny a slovenského národa tento čin znamenal vyriešenie základnej ideologickej podstaty svojbytnosti a rovnoprávnosti Slovákov v rodine slovanských národov a kultúr. Vyriešenie týchto otázok v 19. storočí je trvalé a je porovnateľné s národno-obrodenským hnutím u ostatných národov Európy. Nijako to však neznamená, že by sa moderný slavistický výskum nemal zaoberať otázkami dejinného, jazykového, kultúrneho, literárneho, religiózneho vývinu. Práve naopak. Veľmi dobre to v slovenskej vede vypožoroval už Samuel Cambel pri svojom výskume slovenčiny vo vzťahu k iným slovanským jazykom, keď v záujme o výskum vlastného jazyka presiahol nielen hranice slovistiky a slovenskej dialektológie. Výskumné poznatky z oblasti jazykovedy, folkloristiky a etnológie skĺbil tak, aby mohol pri výskume hraníc slovenského jazyka poukázať na vzťahy slovenčiny k inému slovanskému i neslovanskému prostrediu.

Nová situácia vo výskume slovensko-slovanských, najmä slovensko-českých jazykových vzťahov vznikla počas československého obdobia.² Hoci systematické slovenské slavistické výskumy veľmi chýbali, bolo možné pocítiť čoraz intenzívnejší

² S niektorými tzv. čechoslovakistickými reminiscenciami v slovenskej slavistike sa stretávame podnes.

český tlak, pričom rezonovali najmä čechoslovakistické teórie, ktoré našli svoj odraz aj vo viacerých pravidlách slovenského pravopisu. Bezprostrednou reakciou na Vážneho Pravidlá slovenského jazyka bol vznik časopisu *Slovenská reč* v roku 1932. Opätovne, no právom bola nastolená otázka samostatnosti slovenčiny ako jedného zo slovanských jazykov, ktorú neoddeliteľne tvoria všetky slovenské nárečia. Porovnanie či stav v iných slovanských jazykoch bol však práve pre puristov jedným z argumentov „pri dokazovaní jazykovej správnosti výrazov a jazykových javov čerpaných z domácich zdrojov. Bolo to najmä v takých prípadoch, keď do spisovnej slovenčiny prenikli alebo sa do nej pretláčali české jazykové prvky, ktoré podľa názoru puristov ohrozovali samu existenciu spisovnej slovenčiny.“³ Hoci sa puristickým tendenciám v slovenčine vyčítuje jednostrannosť, predsa mali na zreteli očistu národného jazyka od cudzích (najmä českých a nemeckých) nesystémových nánosov a vplyvov. Toto smerovanie však bolo spolitizované a ideologicky zneužitá a zneužívané predstaviteľmi pražského centralizmu a čechoslovakizmu na potláčanie slovenskej jazykovej a národnej svojbytnosti.

V slovenskej slavistickej vede aj po druhej svetovej vojne osobitne rezonovala páľčivá problematika vzťahu slovenčiny a češtiny, ktorá sa odzrkadlila v ponímaní spisovného a národného jazyka. Poňatie tohto vzťahu v duchu čechoslovakistickej idey sa ešte aj v roku 1960 pertraktovalo v Libliciach na slovensko-českej konferencii. Jednostranné približovanie slovenčiny k češtine sa politicky uplatňovalo aj ďalšie desaťročia a v mnohých (väčších i menších) reminiscenciách sa viaceré aspekty tohto modelu uplatňujú podnes.⁴ Pričom práve výskum slovensko-českých vzťahov najstaršieho, staršieho i najnovšieho obdobia by mal na Slovensku tvoriť špecifickú časť slavistiky. Doposiaľ sa však systematický a interdisciplinárny výskum slovensko-českých vzťahov nepodarilo realizovať.

Slovenský jazykový a kultúrno-historický slavistický výskum čoraz viac pociťoval potrebu riešiť najmä slovensko-české, slovensko-ukrajinské, slovensko-poľské i slovensko-maďarské vzťahy a v tejto súvislosti aj otázky jazykovej hranice medzi jednotlivými národmi. Otázky slovensko-poľských jazykových vzťahov rezonovali najmä v diskusiách o pôvode východoslovenských nárečí.⁵ Rovnako ani slovensko-rusínske a slovensko-ukrajinské vzťahy nie sú podnes uspokojivo preskúmané. Existujúce napätie vyplýva najmä zo stereotypného pohľadu na zaradenie cyrilských písomností a byzantsko-slovanskej tradície v hraničnom slovensko-rusínsko-ukrajinskom prostredí do kontextu slovenskej kultúry. Významnú rolu v týchto otázkach zohráva ideová orientácia cirkvi byzantského obradu – buď ako národnej alebo ako interetnickej a interkultúrnej society na Slovensku. Úzko s tým súvisí aj otázka identity nositeľov byzantsko-slovanskej tradície žijúcich na slovensko-rusínsko-ukrajín-

³ Doruľa, Ján: Slavistická problematika v časopise *Slovenská reč*. In *Slovenská reč*, 1988, roč. 50, č. 4, s. 205-206.

⁴ Stanovisko Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. In *Slavica Slovaca*, 1990, roč. 25, č. 3, s. 201.

⁵ Dudášová-Kriššáková, Júlia: Kapitoly zo slavistiky. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2001. Dudášová-Kriššáková, Júlia: Kapitoly zo slavistiky II. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008.

skom pomedzí. Rovnako je z hľadiska slovenskej slavistiky zaujímavá otázka identity niektorých veriacich byzantského obradu v diaspóre, ktorí používajú východoslovenské nárečia. Aj výskum slovensko-nemeckých vzťahov ostáva v súčasnosti veľmi zanedbaný. Čiastkové štúdie z týchto oblastí sú preto cenným príspevkom do výskumu našej témy vychádzajúcej z koncepcie výskumu slovensko-slovanských a slovensko-neslovanských vzťahov. Výskum týchto vzťahov je prirodzený a vysoko aktuálny, slovenská slavistika sa bez výskumu vzťahov slovenského jazyka kultúry v slovenskom i neslovanskom kontexte nemôže zaobiť.

2. *Diskusia o slovenskom slavistickom výskume.* V novšom období možno v slovenskej slavistike dokumentovať iba jediný časopis – *Slavica Slovaca*, na stránkach ktorého sa uskutočnila diskusia o potrebe systematického slavistického výskumu, keďže od samého začiatku existencie časopisu v ňom prevládali najmä štúdie zo slovenskej rusistiky, ktoré akoby prednostne určovali jeho orientáciu. Mnoho slovenských jazykovedcov sa domnievalo, že ruský jazyk a kultúra nepatrí do slavistiky, ale tvorí akúsi autonómnu vednú disciplínu. Vyplývalo to samozrejme z vtedajšej spoločenskej či politickej determinácie. Podobné konštatovania nájdeme napríklad aj v úvodníku k jubilejnému dvadsiatemu ročníku časopisu *Slavica Slovaca*, kde sa zhodnotili „výsledky slavistického výskumu prezentované na stránkach časopisu z aspektu ich prínosu pre rozvoj samostatnej slavistiky, ale aj pre rozvoj teoretického myslenia vôbec, pre hlbšie poznanie jednotlivých slovanských jazykov, osobitne ruského, no v nemalej miere aj slovenského, pre teóriu a prax lexikografie, prekladu i metodiky vyučovania cudzích jazykov.“⁶ Konštatovalo sa, že rusistika „svojím konfrontačným zameraním“ je „centrálnou súčasťou našej slavistiky.“⁷

Slavistický výskum ako komplexná vedná disciplína však v slovenskej vede nezohrávala centrálnu pozíciu, hoci sa pri všetkých synchrónnych i diachrónnych jazykovedných, literárnovedných, historických, folkloristických i etnografických výskumoch brali do úvahy aj slovanské zretele.⁸ Aj preto slavistický výskum na Slovensku možno v období 70.–90. rokov 20. storočia poskladať iba z málopočetných a roztrúsených kamienkov. „Namiesto premyslených koncepcií organizovania slavistického výskumu i budovania slavistických pracovísk sa uplatňovala metóda plátania a potemkinovských dedín.“⁹

Slovenská slavistika odhalila svoj stav naplno v súvislosti s prípravou 6. medzinárodného zjazdu slavistov, ktorý sa v dňoch 7.–13. augusta 1968 uskutočnil v Prahe.

Už začiatkom roka 1965 v Bratislave vznikol Slovenský výbor slavistov (SVS), ktorý mal byť národným reprezentatívnym orgánom slavistiky a mal koordinovať výskum v rozličných slavistických disciplínach na Slovensku.¹⁰ Členmi tohto výboru boli

⁶ Kollár, Dezider: Jubileum časopisu *Slavica Slovaca*. In *Slavica Slovaca*, 1985, roč. 20, č. 3, s. 218–219.

⁷ Kollár, Dezider: Jubileum časopisu *Slavica Slovaca*, c. d., s. 219.

⁸ Doruľa, Ján: Slavistická problematika časopisu Slovenská reč, c. d., s. 205.

⁹ Kollár, Dezider: Dvadsaťpäť rokov existencie časopisu *Slavica Slovaca*. In *Slavica Slovaca*, 1991, roč. 26, č. 3, s. 195.

¹⁰ -k-: Slovenský výbor slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1966, roč. 1, č. 2, s. 227.

jazykovedci, literárni vedci, historici a folkloristi. Predsedom Slovenského výboru slavistov bol Eugen Pauliny. Slovenský výbor slavistov pracoval pri Ústave svetovej literatúry a jazykov. Úlohou SVS bolo aktívne sa zapojiť do prípravy a prezentácie výskumov slovenskej slavistiky na 6. medzinárodnom zjazde slavistov v Prahe.

Slovenský výbor slavistov nadviazal aj na snahy medzinárodnej slavistiky, keď vznikla potreba prepojiť národné slavistické výskumy v rozličných slovanských i neslovanských krajinách. Perspektívnym a zdá sa aj najvýhodnejším riešením koordinácie komplexného slavistického medzinárodného výskumu bolo založenie Medzinárodného komitétu slavistov (MKS) v roku 1955. MKS vznikol ako orgán svetovej slavistiky a združoval slavistov, ktorí sa zúčastňovali na národných slavistických výskumných programoch. Práve vznik medzinárodnej slavistickej organizácie podnietilo aj utvorenie stálych národných komitétov. V rámci kreovania národných slavistických komitétov hľadali slavistické špičky pre túto svoju činnosť podporu v domácich vysokoškolských inštitúciách, v akademických pracoviskách, resp. získavali podporu od existujúcich úradov. Tieto inštitúcie si však napokon často nárokovali aj na rozhodovaciu právomoc pri zložení členstva i výboru národného slavistického komitétu či výboru. Slovenský výbor slavistov v roku 1965 vznikol ako samostatná organizácia, čo samozrejme nebolo po vôli centralizovaným zložkám politického i spoločenského života v Československu.

Aj preto sa v roku 1970 v časopise Slovenská reč objavila správa o tom, že najvyšším orgánom slavistov v Československu je Československý komitét slavistov, pričom Slovenský komitét slavistov „mal“ fungovať iba ako „regionálna organizácia slavistov na Slovensku,“¹¹ keďže paritný orgán českej slavistiky neexistoval. Československý komitét slavistov však pritom fungoval aj ako orgán českej slavistiky. V správe Ladislava Dvonča sa ďalej dozvedáme, že Slovenský komitét slavistov ako súčasť či ako neoddeliteľná časť Československého komitétu slavistov (ČSKS) bol ustanovený alebo vznikol až v nadväznosti na nové usporiadanie Československa ako federatívneho štátu a s tým súvisiacimi zmenami, ktoré vyvrcholili počas dvoch rokov česko-slovenského odmäku 1968 a 1969.¹² Až vtedy bolo možné „symetricky“ etablovať slavistické orgány v rámci Československého komitétu slavistov. Slovenský komitét slavistov sa vtedy vytvoril iba v rámci ČSKS zo slovenských zástupcov jazykovedy, literárnej vedy, histórie a folkloristiky. Slovenská slavistika však ani vtedy nemala v kurze iba slovanský výskumný záber, ale usilovala sa predovšetkým o porovnávaci výskum. O tejto orientácii slovenskej slavistiky svedčia aj prvé pozoruhodné práce, ku ktorým patrí vydanie päťzväzkových *Dejín slovenského jazyka* od Jána Stanislava, *Fonologického vývinu slovenčiny* od Eugena Paulinyho či *Morfológia slovenského jazyka* od kolektívu autorov pod vedením Jozefa Ružičku. V správe publikovanej v Slovenskej reči v roku 1970 sa zároveň konštatuje, že takto kreovaný SKS mal zastúpenie nielen v Československom komitáte slavistov, ale predseda Slovenského komitétu slavistov bol aj členom v Medzinárodného komitétu slavistov. La-

¹¹ Dvonč, Ladislav: Slovenský komitét slavistov ustanovený. In Slovenská reč, 1970, roč. 35, č. 5, s. 307.

¹² Dvonč, Ladislav: Slovenský komitét slavistov ustanovený, c. d., s. 307-308.

dislav Dvonč v správe však pritom uvádza, že slovenská slavistika, hoci už dosiahla pozoruhodné výsledky, nie je v zahraničí dostatočne známa.¹³ Mnohé výsledky slovenských výskumov sa vôbec nedostanú do výskumných prác zameraných na medzislovenské jazykové vzťahy. V piatom ročníku orgánu Slovenského výboru slavistov, teda v časopise *Slavica Slovaca*,¹⁴ sa však už po tzv. konsolidácii pomerov v Československu iba vo forme „rozpačitej“ správy skromne konštatuje, že dňa 11. februára 1970 sa Bratislave uskutočnila schôdzka slovenských slavistov, na ktorej bol zvolený Slovenský komitét slavistov. Zo správy sa možno dozvedieť len menoslov predsedníctva SKS a slovenských zástupcov v Československom komitáte slavistov. Na rozdiel od informácie publikovanej v Slovenskej reči sa v správe nenachádza zmienka o tom, že predseda SKS by mal zastupovať slovenskú slavistiku na fóre Medzinárodného komitétu slavistov. Správa obsahuje iba strohú informáciu o sídle sekretariátu Slovenského komitétu slavistov v Ústave svetovej literatúry a jazykov SAV.

O ďalších aktivitách Slovenského komitétu slavistov sa nám už žiadne ďalšie informácie nepodarilo zistiť. Nedisponujeme informáciami ani o tom, či existujú nejaké relevantné rukopisné či strojopisné záznamy, zápisnice alebo správy o činnosti SKS alebo záznamy zo stretnutí alebo rokovaní komitétu či iných samostatných aktivít Slovenského komitétu slavistov ako samostatnej jednotky alebo ako jednej zložky Československého komitétu slavistov. Čo-to sa možno dozvedieť iba z niekoľko správ o účasti slovenských solitérov na medzinárodných slavistických zjazdoch, alebo aj o partikulárnych záujmoch slavistiky.¹⁵

Na Slovensku sa akosi mlčky (no vytrvalo) vyčkávalo dovtedy, kým sa nerozprúdila diskusia o náplni a kompetenciách slavistického bádania. K prebudeniu slovenského slavistického vedomia z akéhosi jeho latentného stavu došlo až v kontexte s prvou analýzou neutešeného stavu slovenskej slavistiky. Máme tu na mysli poznámky Dionýza Ďurišina na margo slovenskej slavistiky, ktoré publikoval v časopise *Slavica Slovaca* v podobe správy z 10. medzinárodného zjazdu slavistov v Sofii. Zamýšľa sa v nej nad ľahostajnosťou prístupu ku komunikatívnosti slavistických výskumov, nad slabou angažovanosťou v záujme interdisciplinárneho výskumu, s čím súvisí aj uvoľnenie výkladu predmetu a cieľov slavistického bádania a jednotlivých slavistických disciplín. Poukazuje na potrebu formulovať východiská a koncepcie slavistického výskumu, na potrebu reálne organizovať priority slavistického bádania v domácom i medzinárodnom kontexte a poukazuje aj na potrebu následnej aplikácie výsledkov výskumu v ďalšom vedeckom i vedecko-pedagogickom procese. V správe sa konštatuje, že nie je žiaduce iba zorganizovať medzinárodné slavistické podujatia alebo zjazdy, ale v prvom rade je dôležité „organizačno-metodologické zjednotenie

¹³ Dvonč, Ladislav: Slovenský komitét slavistov ustanovený, c. d., s. 308.

¹⁴ Kronika. In *Slavica Slovaca*, 1970, roč. 5, č. 3, s. 340.

¹⁵ Ružička, Jozef: Medzi dvoma zjazdami slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1983, roč. 18, č. 1, s. 5-7; Ďurišin, Dionýz: Rokovanie slavistov v súčasnosti a v budúcnosti. In *Slavica Slovaca*, 1989, roč. 24, č. 2, s. 179-181; Redakcia: Ako ďalej? In *Slavica Slovaca*, 1990, roč. 25, č. 2, s. 113-114; Ondruš, Šimon: Stav a úlohy slovanskej a indoeurópskej historicko-porovnávacej jazykovedy v ČSSR. In *O marxistickú jazykovedu v ČSSR*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV, 1974, s. 116-122.

bádateľských centier a to nielen v slovanských ale aj neslovanských krajinách, čo umocní usúvzťažnosť slavistického výskumu s neslovanským výskumom.“¹⁶ Toto organizovanie národnej i medzinárodnej slavistickej vedy sa dá realizovať iba v kontexte rozvoja priorít národných slavistických výskumov.

Aj Emil Horák na stránkach časopisu *Slavica Slovaca* uvažoval najmä o príčinách stagnácie slovenskej slavistickej vedy.¹⁷ Slovenská slavistika sa podľa neho nikdy hlbšie výskumne nerealizovala a pri akútnych situáciách, keď bolo potrebné predložiť výsledky slavistického bádania, sa zvyčajne iba konštatovalo zaostávanie slavistického výskumu, no žiadne koncepčné riešenia sa nikdy nerealizovali. Podnet na zmenu stavu však prišiel práve zvonka, práve v súvislosti rozhodnutím Medzinárodného komitétu slavistov usporiadať 11. medzinárodný zjazd slavistov v roku 1993 v Bratislave na Slovensku. Voľba MKS usporiadať 11. MZS na Slovensku bol pre slovenskú slavistiku historický a spoločenský moment, ktorý možno pokladať za veľmi závažný a rozhodujúci v tom, že v plnej nahote poukázal na stagnáciu slovenskej slavistiky, ktorú dokumentovala aj neexistencia kompetentného centra či strediska, ktoré by zodpovedne plnilo nielen vedeckovýskumnú ale predovšetkým vedecko-koordinačnú úlohu.

O neutešenom stave v slovenskej slavistickej vedy v Slovenskej akadémii vied sa diskutovalo aj na viacerých zasadnutiach Predsedníctva Slovenskej akadémie vied v novembri 1987 a v apríli 1988 a tiež na zasadnutiach Vedeckého kolégia SAV pre jazykovedu, vedy o umení a národopis v októbri 1988 a v júni 1989. Všetky tieto diskusie „spôsobilo“ poverenie organizovať 11. medzinárodný zjazd slavistov v Bratislave. Slovensko, teda slovenská slavistika, hoci vtedy v ešte predrevolučnom Československu, mala ukázať svoj vlastný vedeckovýskumný a organizačný potenciál. V januári 1989 Predsedníctvo SAV na základe *Správy o súčasnom stave výskumu slavistiky v SSR a opatreniach na jej ďalší rozvoj* (4. zasadnutie P SAV, 28.4.1988) iniciovalo vznik pomocného orgánu Predsedníctva SAV – *Komisie podpredsedu SAV pre koordináciu výskumu slavistiky na Slovensku*. Úlohou tejto komisie malo byť koncepčné usmerňovanie základného slavistického výskumu v príslušných spoločenskovedných pracoviskách SAV, na filologických a pedagogických vysokoškolských pracoviskách na Slovensku i v ďalších inštitúciách, najmä v Matici slovenskej. Na zasadnutiach sa dospelo k záveru, že treba vykonať nevyhnutné opatrenia na nápravu a prekonanie kritického stavu slovenskej slavistiky.¹⁸

Z materiálu, ktorý dňa 4. októbra 1988 vypracoval Ján Doruľa a ktorý je súčasťou archívu SKS, vyplýva, že Predsedníctvo SAV požiadalo Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV a Ministerstvo školstva, mládeže a telesnej výchovy o preskúmanie možnosti zaviesť na obidvoch slovenských univerzitách (v Bratislave a Prešove) štúdium slavistiky. Znamená to teda, že na Slovensku slavistika ako systematická dis-

¹⁶ Ďurišin, Dionýz: Rokovanie slavistov v súčasnosti a v budúcnosti, c. d., s. 181.

¹⁷ Horák, Emil: Súčasný stav slovenskej jazykovednej slavistiky. In *Slavica Slovaca*, 1990, roč. 25, č. 1, s. 64.

¹⁸ Horák, Emil: Súčasný stav slovenskej jazykovednej slavistiky, c. d., s. 64-65.

ciplína zameraná na základný výskum vzťahov slovenského jazyka a kultúry k iným slovanským a neslovanským jazykom a kultúram neexistovala.¹⁹

Úlohu slovenskej slavistiky, ako sa tu už naznačilo, viac či menej „suplovala“ rusistika ako „hlavná slavistická disciplína.“ Neodkladnou povinnosťou najvyššej vedeckovýskumnej ustanovizne na Slovensku bolo teda na pôde Slovenskej akadémie vied *kreovať slavistické centrum*, ktorého úlohou bolo utvoriť koordinačné stredisko slovenského slavistického výskumu. Dňa 1. mája 1988 tak z rozhodnutia Predsedníctva Slovenskej akadémie vied vznikla *slavistická bunka*. Išlo o závažný krok, ktorý pomohol sformovať počiatky systematického inštitucionalizovaného slavistického bádania na Slovensku.

Prvoradou úlohou *slavistickej bunky*, ktorá vznikla pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, bolo vypracovanie programu komplexného slavistického výskumu na Slovensku. Program vypracoval Ján Doruľa. Dňa 14. októbra 1988 prebehla oponentúra koncepcie pred rozšírenou radou Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra. V diskusii k programu sa ukázalo, že sa predkladá komplexný výskum vzťahov slovenského jazyka a kultúry k iným slovanským i neslovanským jazykom a kultúram.²⁰ Text programu bol následne publikovaný v časopise *Slavica Slovaca*.²¹ V texte programu slavistického výskumu sa konštatuje, že sa bude postupne uskutočňovať podľa reálnych možností pracovísk, ktoré sa na jeho riešení budú podieľať. Program slavistického výskumu zadefinoval deväť dlhodobých výskumných priorít, ktoré sa s väčším či menším úspechom podnes riešia v spolupráci viacerých vedných disciplín vo vedeckých inštitúciách a na vysokoškolských pracoviskách na Slovensku: 1. Etnogenéza Slovákov a najstaršie dejiny slovenského jazyka (jazykoveda, história, archeológia, etnografia). 2. Veľkomoravské obdobie a jeho odraz v slovenskom jazyku a slovesnosti i v iných slovanských jazykoch (jazykoveda, história, archeológia, etnografia). 3. Vývin jazyka slovenského etnika za feudalizmu v medzijazykových a interetnických vzťahoch (jazykoveda, história, etnografia). 4. Slovenská ľudová slovesnosť v medzislovanských vzťahoch z historického a konfrontačného hľadiska (jazykoveda, folkloristika, etnografia, literárna veda). 5. Dejiny slovenskej slavistiky (jazykoveda, história, literárna história, folkloristika, etnografia). 6. Vzťah slovenčiny

¹⁹ V roku 1964 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave síce vznikla katedra slavistiky a indoeuropeistiky, na ktorej sa mali pestovať všetky filológie okrem ruskej. Slovenské filológie (bulharskú, srbskú, chorvátsku, poľskú, sloviniskú) vyučovali predovšetkým zahraniční lektori. Pozri bližšie Švagrovský, Štefan: Vznik a rozvoj slovenskej jazykovedy na Univerzite Komenského. In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 2, s. 210-211. V súčasnosti sa na Katedre slovanských filológií FF UK v Bratislave vyučuje päť slovanských jazykov: bulharčina, chorvátčina a poľština, slovinčina a chorvátčina sú zabezpečené prostredníctvom lektorátov. Tieto slovanské jazyky katedra ponúka aj v kombinácii so slovenčinou, čo možno pokladať za vhodný predpoklad formovania budúceho slavistu (pozri tu aj zborník či pamätnicu s názvom 90 rokov Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (1921–2011). Zost. Leon Sokolovský. Bratislava: Filozofická fakulta UK 2011, s.165-167).

²⁰ Oponentské posudky spolu so zápisom z diskusie k programu slavistického výskumu sú k dispozícii v archíve Slovenského komitétu slavistov.

²¹ Doruľa, Ján: Program jazykovedného slavistického výskumu na Slovensku. In *Slavica Slovaca*, 1989, roč. 24, č. 3, s. 201-210.

k iným (slovanským) jazykom z historického, konfrontačného a typologického hľadiska (so zreteľom na spisovné a nespisovné útvary a ich vývin) (jazykoveda). 7. Slovenské národné obrozenie v slovanských súvislostiach (jazykoveda, literárna história, história, etnografia). 8. Slovenské spisovné jazyky v slovanských súvislostiach (jazykoveda, literárna história, história). 9. Literárna tvorba v štúrovskom spisovnom jazyku zo slovanského hľadiska (jazykoveda, literárna história). Program slavistického bádania vypracovaný Jánom Doruľom si nenárokujú na univerzálnosť. Práve naopak – je inšpiráciou pri základnom i aplikovanom výskume a je zdrojom či motiváciou pre jeho napĺňanie i dopĺňanie, keď vznikol v čase, ktorý bol pre postupné etablovanie sa slovenskej slavistiky v medzinárodnom kontexte zlomový. Témy tohto slavistického výskumného programu nie sú ani zďaleka vyčerpané či vyriešené.

V súvislosti s koncepciou slavistického bádania na Slovensku treba upozorniť aj na vyvolanú odbornú diskusiu v rubrike Kronika na stránkach časopisu Slavica Slovaca, kde sa rovnako konštatuje, že je potrebné publikovať vedecké slavistické príspevky slovenských, resp. inonárodných autorov na také slavistické témy, ktoré majú vzťah k slovenskému jazyku, literatúre, dejinám a kultúre. Konštatuje sa aj to, že slavistickú svetovú verejnosť treba cieľavedome a systematicky oboznamovať s výsledkami štúdií slovenských slavistov o glotogenéze a glotochronológii slovenského jazyka a jeho dialektov, o zisteniach jeho diachrónej i synchrónnej morfológie a lexicológie, o všetkých formách slovenskej literatúry od najstarších čias, a to aj v širších komparatistických kontextoch. Zároveň treba sledovať a kriticky hodnotiť inojazyčné publikácie so slovenskými vzťahmi z hľadiska slovenskej jazykovedy, literárnej kritiky, dejín literatúry a kultúry, ba i slovenskej histórie vôbec. Rovnako sa to týka i folkloristiky, etnografie, historiografie, dejín slavistiky, prekladateľstva a ďalších.²²

Koncepcne a programovo organizovaný slavistický výskum sa na Slovensku do 90. rokov 20. storočia nikdy nerealizoval najmä preto, že slavistika sa často vnímala (a podnes sa v reminiscenciách ešte vníma) ako súčasť istej ideovej či politickej línie. Ani snahy „modernizovať“ interdisciplinárny výskum v duchu sociologického bádania (sociolingvistické, psycholingvistické či sociokultúrne aspekty) nie sú v slavistickom interdisciplinárnom výskume ničím novým. Aj súčasné ekonomicko-komerčne ladené prioritné či strategické programy sú silne poznačené ekonomickou politizáciou výskumu, ktorá sa snaží podriaďiť humanitný a spoločenskovedný výskumný program ekonomickým záujmom. Slavistika nie je finančne návratnou investíciou. Keď základný výskum nie je a nikdy netvoril ekonomické či finančné benefity; jeho ekonomická návratnosť spočíva v rozvoji poznania spoločnosti, teda v utváraní a prehľbovaní kultúrneho, jazykového, historického spoločenského vedomia, poznania a identity. Až komplexne vyprofilovaná spoločnosť môže hovoriť o perspektívach či tvorbe hodnôt a z nich vyplývajúcich ekonomických benefitov, ktoré sa po správnom zapojení všetkých faktorov môžu opäť zúročiť pri ďalšom komplexnom výskume. Praktická a prirodzená kombinácia vedomostných a aplikovaných výstupov je benefitom z investície do systematického zhodnocovania kultúrnej spoločnosti. Návratnosť

²² Anketa Slavica Slovaca. In Slavica Slovaca, 1991, roč. 26, č. 2, s. 181-182.

základného slavistického výskumu teda nie je ekonomicky ani komerčne merateľná veličina, pretože jeho hodnota sa nedá okamžite finančne vyčíslieť. Ekonomická nezmerateľnosť základného výskumu je možno zdrojom potenciálnej nerovnováhy medzi investíciou a návratnosťou; komplexný výskum v humanitných a spoločenských vedách a teda aj v oblasti slavistiky je pritom ekonomicky nenáročný, no jeho výstupom je „iba“ poznanie o kultúre, jazyku, dejinách, spoločnosti s jeho interdisciplinárnymi presahmi.

3. *Od vzniku Slovenského komitétu slavistov k inštitucionalizácii slavistiky v Slovenskej akadémii vied.* Po novembrových udalostiach roku 1989 sa spoločnosť i veda na Slovensku ocitla v nových podmienkach. Tieto zmeny vyvolali zvýšený záujem aj o výskum slovanskej kultúry a histórie; venovala sa pozornosť národným vedným disciplinám, jazyku, literatúre, umeniu, ľudovej kultúre a národným dejinám. Aj výskum slovenského jazyka a kultúry v slovanskom kontexte preto nemohol ďalšie obdobie zostať v závoze, hoci sa postavenie slovenskej slavistiky nijako výraznejšie nezlepšilo; naďalej iba „živorila“ vo forme oklieštenej *slavistickej bunky*.²³

Prvé zhromaždenie slovenských slavistov, ktoré zvolali slovenskí členovia Československého komitétu slavistov dňa 21. marca 1990 do Bratislavy, zvolilo nový 25-členný Slovenský komitét slavistov. Hlavnou úlohou národného komitétu sa stalo koncepčné usmerňovanie a koordinovanie základného slavistického výskumu s dôrazom na súčinnosť jednotlivých slavistických disciplín a interdisciplinárny prístup k slavistickej problematike. Úlohou komitétu bolo tiež sledovať situáciu v oblasti vysokoškolskej výchovy a vedeckej prípravy nových odborníkov na slavistiku. Vedečným národného komitétu bol poverený historik Vladimír Matula. Členmi Slovenského komitétu slavistov boli za jazykovedu: Vincent Blanár, Ján Bosák, Ján Doruľa, Emil Horák, Ján Kačala, Ján Sabol; za históriu a archeológiu: Alexander Avenarius, Tatiana Ivantyšinová, Matúš Kučera, Vladimír Matula, Alexander Ruttkay, Tatiana Štefanovičová; za literárnu vedu: Dionýz Ďurišin, Michal Eliáš, Jozef Hvišč, Peter Liba, Ivan Slimák, Ján Števec, Viera Urbancová; za folkloristku, etnografiu a kultúru: Oskár Elschek, Viera Gašparíková, Emília Horváthová, Ján Komorovský, Milan Leščák, Ján Podolák.²⁴ Utvorenie Slovenského komitétu slavistov ako národnej slavistickej organizácie bol podmienený tým, že 11. medzinárodný zjazd slavistov sa z rozhodnutia Medzinárodného komitétu slavistov mal uskutočniť v Československu, no prvýkrát na Slovensku v Bratislave.

Situácia v slovenskej slavistike sa z organizačného pohľadu nezjednodušila ani po vzniku komitétu. Už 19. júna 1990 sa uskutočnilo mimoriadne zasadnutie pléna Slovenského komitétu slavistov. Pred zasadnutím SKS členovia Slovenského komitétu slavistov dostali list, ktorý podpísal Jozef Hvišč dňa 4. júna 1990. Uvádza sa v ňom, že mimoriadne zasadnutie SKS zvoláva predsedníctvo Slovenského komitétu slavistov v súvislosti so znefunkčnením činnosti národného komitétu po rezignácii

²³ Slavistickú bunku tvorili títo členovia: J. Doruľa, L. Králik a V. Gregor.

²⁴ Doruľa, J.: Poznámky k jazykovednej slavistike po roku 1945. (Prednesené na zhromaždení slovenských slavistov v Bratislave 21. marca 1990.) In *Kultúra slova*, 1990, roč. 24, č. 4, s. 276.

cii Vladimíra Matulu z funkcie predsedu Slovenského komitétu slavistov. Z funkcie predsedu SKS „v predzjazdovom období“ vyplývala aj povinnosť vykonávať funkciu viceprezidenta Medzinárodného komitétu slavistov. Vznikla tak zložitá situácia, ktorá mohla ohroziť prípravu na zjazd slavistov v Bratislave. Bolo preto potrebné zabezpečiť voľbu nového predsedu i predsedníctva Slovenského komitétu slavistov. Zo správy zo zasadnutia SKS sa dozvedáme, že za nového predsedu bol zvolený Ján Doruľa, ktorý na plenárnom zasadnutí SKS dňa 21. marca 1990 získal po Vladimírovi Matulovi najväčší počet hlasov. V zápisnici, ktorú zo zasadnutia vyhotovila Tatiana Štefanovičová,²⁵ sa uvádza, že Ján Doruľa prejavil ochotu prijať funkciu predsedu SKS s podmienkou, že počas stáže v Nemecku ho bude zastupovať jeden z podpredsedov SKS. Na tomto zasadnutí SKS sa upustilo od voľby prezidenta zjazdu. Bol však zvolený prípravný výbor 11. medzinárodného zjazdu slavistov v zložení Jozef Hvišč, Ján Bosák a zástupca z odboru histórie, ktorý mal byť do tejto funkcie kooptovaný po konzultáciách. Rezignáciu na členstvo v Medzinárodnom komitáte slavistov na tomto zasadnutí predložila aj Tatiana Ivantyšinová.

V septembri 1990 sa uskutočnilo zasadnutie Medzinárodného komitétu slavistov, na ktorom sa definitívne vyriešila otázka členského zastúpenia Slovákov v Medzinárodnom komitáte slavistov a Slovenský komitét slavistov pod vedením Jána Doruľu zároveň prijal záväzok pripraviť 11. medzinárodný zjazd slavistov.²⁶

Po odstúpení T. Ivantyšinovej z MKS bol za člena MKS na zasadnutí pléna SKS dňa 13. decembra 1990 zvolený Vincent Sedlák. Rezignáciu Alexandra Avenaria a Jána Bosáka na členstvo v SKS zúčastnení členovia SKS neprijali. Na tomto zasadnutí však v rámci priebežnej rekonštrukcie o uvoľnenie z členstva v SKS požiadal aj Milan Leščák a na svoje miesto navrhol Zuzanu Profantovú; jeho návrh prítomní členovia Slovenského komitétu slavistov schválili.²⁷ Zároveň vznikla programová komisia zjazdu, komisia poverená organizovaním kultúrnych podujatí a propagačná

²⁵ Záznam zo zasadnutia Slovenského komitétu slavistov, ktoré sa konalo 19. 6. 1990 o 10,00 na Filozofickej fakulte Univ. Komenského, je uložený v archíve Slovenského komitétu slavistov.

²⁶ „Medzinárodný komitét slavistov neprisúdil zjazd tretíkrát Prahe. Svojím rozhodnutím rešpektoval skutočnosť, že v ČSFR žil spolu s českým národom ďalší slovanský národ s osobitným jazykom, kultúrou a dejinami. (...) So zložitou spoločensko-politických a hospodárskych pomerov v čase priprav zjazdu súvisí vo veľkej miere aj zložitost', ťažkosti a problémy organizačných priprav zjazdu. V rámci jeho odbornej prípravy organizovali vedecké pracoviská v Slovenskej republike niekoľko vedeckých konferencií a sympózií, pripravili do tlače viaceré odborné publikácie. (...) Ak sme spomenuli, že nie náhodou sa vybrala Bratislava za miesto konania XI. medzinárodného zjazdu slavistov, chceli by sme pripomenúť aj to, že práve na rok 1993 priaznivou náhodou vychodia dve významné výročia. Je to 200. výročie narodenia Jána Kollára a 150. výročie vzniku štúrovskej spisovnej slovenčiny. Obidve tieto výročia nájdu svoj ohlas aj pri zjazdových rokovaníach. Pre nás je významné pripomenúť aj to, že i pri týchto výročiach môžeme s pocitom hrdosti poukázať na charakteristickú črtu, niť slovenských dejín – na výrazného slovanského i vŕšedského ducha tolerancie, ducha všestranného porozumenia a spolupráce medzi národmi, medzi Slovanmi, medzi ľudmi.“ (Doruľa, Ján: [úvod k zjazdovému číslu Slavica Slovaca – bez názvu]. In Slavica Slovaca, 1993, roč. 28, č. 1-2, s. 3.)

²⁷ Záznam o mimoriadnom zasadnutí SKS je publikovaný v časopise Slavica Slovaca (Zo zasadnutia Slovenského komitétu slavistov. In Slavica Slovaca, 1990, roč. 25, č. 4, s. 365). Zápis publikovaný v SS, ani záznam zo zasadnutia neobsahuje úplný zoznam členov pléna SKS, obsahuje iba údaj o počte členov SKS.

a tlačová komisia. Osobitnú zložku zasadnutia SKS tvorilo rokovanie o finančnom rozpočte zjazdu i o knižnej realizácii slovenských slavistov v samostatných knižných publikáciách (13 titulov), ktoré vyšli vo vydavateľstve Slovenskej akadémie vied z príležitosti 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave. V slovenskom slavistickom časopise sa zároveň publikovala schválená tematika bratislavského zjazdu slavistov.²⁸ Informácia o príprave zjazdu odznela aj na 18. zasadnutí Predsedníctva SAV, ktoré však iba odporučilo predsedovi SAV požiadať vládu SR o dotáciu na organizačné zabezpečenie zjazdu v zmysle upraveného rozpočtu.²⁹

Zaujímavé je v tejto súvislosti sledovať udalosti zachytené v *Zápise ze zasedání Českého komitétu slavistů – 5. IX. 1990 (místo konání: Praha, ÚČSL ČSAV)*. V zápise sa uvádza, že exitovala dohoda medzi Českým a Slovenským komitétom slavistov, podľa ktorej mala vzniknúť spoločná česko-slovenská komisia, ktorá mala mať federálnu koordinačnú funkciu a mala byť zložená zo šiestich zástupcov slovenskej a šiestich zástupcov českej slavistiky. V liste Slavomíra Wollmana, vtedajšieho predsedu Českého komitétu slavistov, adresovanom J. Doruľovi, predsedovi Slovenského komitétu slavistov, a „kolegom a priateľom“ zo dňa 10. XII. 1990 sa uvádza nasledovné: „Toto sú úlohy, ktorými by sa mal zaoberať náš nový spoločný orgán s koordinačnou funkciou. Ako viete, ČKS 5. IX. 1990 už svoje šesťčlenné zastúpenie v ňom ustanovil, a síce tajnou voľbou (na pripomenutie znovu prikladám zápisnicu). (...) Jednako si dovoľujem vyjadriť svoju osobnú mienku, že poverenie voľbou má vždy svoju váhu, menovite aj váhu zodpovednosti, a že zabezpečuje kontinuitu práce.“ Už na zasadnutí predsedníctva Slovenského komitétu slavistov, ktoré sa uskutočnilo 31. októbra 1990, sa prijalo uznesenie, v ktorom sa jednoznačne odmieta návrh Československého komitétu slavistov na utvorenie spoločnej koordinačnej komisie pre bratislavský zjazd. Slovenský komitét slavistov vyjadril znepokojenie nad tým, že nový federálny orgán, ktorý by mal zastrešovať dva samostatné národné komitáty, bude nekoncepčný a organizačne nefunkčný. „Predsedníctvo SKS zaujalo odmietavé stanovisko voči utvoreniu osobitného Československého komitétu slavistov s federálnou platnosťou. Prejavilo obavu, že ČSKS v navrhovanej podobe (6 plus 6 členov) neprospeje potrebám vyplývajúcim z dynamiky súčasných organizačných a koncepčných zmien.“³⁰ Ján Doruľa v odpovedi Slavomírovi Wollmanovi dňa 7. januára 1991 píše: „Aj náš komitét je toho názoru, že pre vzájomnú informovanosť a spoluprácu bude užitočné vyslať zástupcov na zasadnutia SKS a ČKS. Prijalo sa uznesenie: „Plénum SKS so

²⁸ Tematika XI. medzinárodného zjazdu slavistov, Bratislava 1993. In *Slavica Slovaca*, 1991, roč. 26, č. 2, s. 190-192)

²⁹ Bližšie pozri Zo zasadnutia Predsedníctva SAV 12. decembra 1990 In *Správy Slovenskej akadémie vied*, 1991, roč. 27, č. 2, 1991, s. 3-4. Na tomto zasadnutí Predsedníctva SAV bol schválený aj Slovenský komitét slavistov v tomto zložení: J. Doruľa (predseda); J. Kačala, J. Hvišč, J. Podolák, V. Sedlák (podpredsedovia); T. Štefanovičová (tajomníčka); V. Blanár, J. Bosák, E. Horák, J. Sabol. A. Avenarius, I. Ivantyšinová, M. Kučera, A. Ruttkay, D. Ďurišin, M. Eliáš, P. Liba, I. Slimák, J. Števček, V. Urbancová, O. Elschek, V. Gašpariková, E. Horvátová, J. Komorovský, Z. Profantová (členovia).

³⁰ J. H.: Zo zasadnutí slavistov – 8. október 1990 – 31. október 1990 – 13. december 1990. In *Slavica Slovaca*, 1991, roč. 26, č. 2, s. 189.

súhlasom prijalo návrh na vzájomné vysielanie zástupcov na zasadania SKS a ČKS.³¹ Slovenský komitét slavistov prišiel ďalej k záveru, že na zabezpečenie spolupráce SKS a ČKS nie je potrebné utvárať osobitný koordinačný orgán.³² V liste J. Doruľa tiež S. Wollmanovi oznamuje, že v decembri 1991 sa v Smoleniciach uskutoční zasadnutie prezídia Medzinárodného komitétu slavistov. Zasadnutie v Smoleniciach sa uskutočnilo s podporou Ministerstva kultúry SR a prerokovalo program zjazdu, ktorý vypracoval Slovenský komitét slavistov.

18. februára 1992 sa uskutočnilo ďalšie plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov, na ktorom sa zúčastnil predseda Medzinárodného komitétu slavistov a predseda Českého komitétu slavistov Slavomír Wollman. Hoci Slovenský komitét slavistov na svojich zasadnutiach 31. októbra a následne aj 13. decembra 1990 jasne vyjadril stanovisko proti vzniku federálneho komitétu slavistov, otázka spoločného česko-slovenského slavistického orgánu sa za prítomnosti S. Wollmana opätovne otvorila. Spolu s ním utvorenie takéhoto orgánu napriek stanovisku SKS presadzovali jeho členovia Ján Bosák a Jozef Hvišč. Túto „iniciatívu“ plénum SKS opätovne razantne zamietlo. Plénum SKS dňa 18. 2. 1992 sa na tomto zasadnutí ďalej uznieslo aj na tom, že napriek nedostatku porozumenia zo strany väčšiny členov vtedajšieho Predsedníctva SAV vyjsť usporiadateľom v ústrety pri príprave zjazdu, bude Slovenský komitét slavistov „hľadať podporu všade tam, kde sa pre usporiadanie slavistického zjazdu na Slovensku nájde viac porozumenia.“³² Zástupcovia predsedníctva Slovenského komitétu slavistov preto rokovali na Ministerstve školstva, mládeže a športu Slovenskej republiky, na Ministerstve kultúry SR, na Ministerstve medzinárodných vzťahov SR, tiež u predsedu i podpredsedu vlády i na Úrade vlády Slovenskej republiky.

Na zasadnutí pléna SKS dňa 18. februára 1992 vzhľadom na pasívne stanovisko SAV k usporiadaniu slavistického zjazdu vznikli aj zásadné zmeny v organizácii Slovenského komitétu slavistov. Stanovy Slovenského komitétu slavistov, ktoré boli registrované 21. novembra 1991, umožnili Slovenskému komitétu slavistov fungovať ako občianske združenie. V prvom článku stanov sa Slovenský komitét slavistov ustanovuje ako organizácia, utvorená zástupcami slovenských spoločenskovedných disciplín, ktorí sa zaoberajú slavisticky orientovanou výskumnou činnosťou. Podľa stanov sa členmi SKS nestávajú delegovaní zástupcovia z vedeckých, vedecko-pedagogických či iných inštitúcií, ale tvoria ho volení zástupcovia jednotlivých vedných disciplín a vedecké osobnosti so slavistickým zameraním svojej vedecko-výskumnej činnosti. Vedecké a vysokoškolské pracoviská samozrejme neboli z činnosti v Slovenského komitétu slavistov vylúčené, ale mohli byť garantom činností a podujatí, ktoré zorga-

³¹ V zápisnici SKS zo dňa 13. decembra 1990 sa uvádza, že predseda SKS informoval „o návrhu dr. Wollmana, aby sa pre zabezpečenie koordinácie zúčastňoval na zasadnutí SKS vždy jeden člen ČKS a naopak, s čím SKS súhlasil.“ (Záznam z plenárneho zasadnutia Slovenského komitétu slavistov (SKS), ktoré sa konalo dňa 13. 12. 1990 v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV v Bratislave; citované materiály sa nachádzajú v archíve SKS.)

³² Doruľa, Ján: Správa o plenárnom zasadnutí Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 1, s. 109-110.

nizuje SKS. Zároveň sa uskutočnili nové voľby členov i predsedníctva Slovenského komitétu slavistov.³³ Slovenský komitét slavistov tak ako občianske združenie začal svoju činnosť v zložení: Ján Doruľa (predseda), Tatiana Štefanovičová (tajomníčka), Ján Števček, Vincent Sedlák a Viera Gašparíková (podpredsedovia), Viera Urbancová a Helena Rummelová (revízorky), Vincent Blanár, Ján Bosák, Emil Horák, Ján Kačala, Ján Sabol, Dionýz Ďurišin, Michal Eliáš, Jozef Hvišč, Peter Liba, Ivan Slimák, Alexander Avenarius, Tatiana Ivantyšinová, Matúš Kučera, Alexander Ruttkay, Oskár Elschek, Emília Horváthová, Ján Komorovský, Ján Podolák a Zuzana Profantová (členovia).

Ako sa už spomenulo, prelomové zmeny v spoločnosti na začiatku 90. rokov minulého storočia podporovali nielen diskusie venované koordinácii a inštitucionalizácii slavistického bádania na Slovensku, no poukázali najmä na veľmi vážny problém, ktorý sa vynoril v súvislosti s etablovaním sa slavistiky na stránkach slovenských vedeckých periodík. Časopis *Slavica Slovaca* v tejto súvislosti vyvolal diskusiu, z ktorej vyplynulo aj niekoľko koncepčných otázok súvisiacich s rozvojom a zameraním slovenskej slavistiky, s ktorou úzko súvisí aj otázka *identity slovenskej slavistiky* a jej osobitného uplatnenia sa v národnom i medzinárodnom kontexte. Diskusie o komplexnej a interdisciplinárne ponímanej slavistike výrazne ovplyvnilo aj smerovanie a pozície časopisu *Slavica Slovaca*, ktorý sa od 27. ročníka (od roku 1992) stal interdisciplinárnym slavistickým časopisom a na jeho vydávaní sa podieľal Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, Historický ústav SAV a Národopisný ústav SAV.³⁴ Koncepčná zmena vo vydávaní časopisu vyšla z presvedčenia, že „problematiku, ktorá je predmetom výskumu príbuzných vedných disciplín, možno z viacerých hľadísk lepšie, koncepcnejšie pochopiť a vysvetliť. Každá z týchto disciplín potrebuje pomoc tej druhej. Ich vzájomné dopĺňanie sa pomáha priblížiť sa k pravdivému obrazu života našej spoločnosti, jednotlivých úsekov histórie, kultúry, myslenia, jazyka.“³⁵

Postupne sa tak začala uplatňovať koncepcia slovenskej slavistiky, opierajúca sa o systematický a interdisciplinárny výskum. Tento model slavistického výskumu na Slovensku sa naplno realizoval už na 11. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave, ktorý sa uskutočnil v dňoch 30. augusta – 8. septembra 1993. Bratislavský slavistický zjazd sa niesol v znamení 200. výročia narodenia Jána Kollára a 150. výročia kodifikovania štúrovskej spisovnej slovenčiny. Pravda, obsahová náplň zjazdu je vždy širšia, zameraná na celú škálu výskumných úloh a tém medzinárodnej a svetovej slavistiky; tak to bolo aj počas bratislavského 11. medzinárodného zjazdu slavistov. Zjazdová tematika otvorila tieto okruhy: 1. Veľká Morava a Slovania v kontexte eu-

³³ „Zo zdravotných dôvodov vzdal sa funkcie podpredsedu SKS Ján Podolák a funkcie organizačného tajomníka XI. MZS sa z osobných dôvodov vzdal Peter Ďurčo (funkciu vykonával od 20. mája 1991 do 20. novembra 1991)“ (Doruľa, Ján: Správa o plenárnom zasadnutí Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 1, s. 109).

³⁴ Vydávanie *Slavica Slovaca* ako interdisciplinárneho časopisu potvrdil riaditeľ Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV Ján Doruľa, riaditeľ Historického ústavu SAV Dušan Kováč a riaditeľ Národopisného ústavu SAV Milan Leščák.

³⁵ Vážený čitateľ... In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 1, s. 1.

rópskych dejín a kultúry. 2. Humanizmus, renesancia a barok u Slovanov. 3. Slovan-
ské národné obrozenie v 18. a 19. storočí a jeho medzinárodný kontext. 4. Slovan-
ské národy, ich jazyky, literatúry, ústna slovesnosť, kultúra a humanitné vedy v 20. storo-
čí. 5. Slavistika v systéme humanitných vied, predmet, dejiny, metódy a výsledky.

Slovenská slavistika na medzinárodnom poli teda po prvýkrát neprezentovala
slavistiku iba ako filologickú disciplínu, ale vniesla do chápania predmetu slavisti-
ky interdisciplinárny rozmer a prepojenie filologických a nefilologických vedných
disciplín: jazykovedy, literárnej vedy, histórie, archeológie, etnológie, folkloristiky
a vied o kultúrach a umení všetkých Slovanov.

Organizovanie i priebeh zjazdu bol vydarený. Podarilo sa na ňom utvoriť pod-
mienky pre slobodnú výmenu názorov v duchu vzájomnej znášanlivosti, tolerance
a rešpektovania plurality.³⁶ Zjazd priniesol aj množstvo zaujímavých nekonvenč-
ných momentov, ktoré sa riešili v priebehu zjazdu s nadhľadom, bez politického a
národnostného zafarbenia; išlo napríklad o reakciu usporiadateľov zjazdu na situáciu
v slovanskom svete. Ako veľké pozitívum sa všeobecne akceptovalo, že jednotlivé
vznikajúce slovanské krajiny, no najmä ich referenti sa do programu rokovania zjazdu
prijmali ako individuálne prihlásené referáty. Ako rovnocenní partneri sa prijímali aj
všetky vznikajúce národné komitety slavistov. Počet účastníkov sa podľa schváleného
programu v Smoleniciach v decembri 1991 zvýšil z 591 referátov a 170 skriptov na
celkový počet 1100 účastníkov zjazdu z 33 krajín sveta.³⁷ Na zjazde v Bratislave sa
zúčastnilo aj 17 čestných hostí. Išlo o osobnosti, ktoré sa významne zaslúžili o obo-
hatenie kultúry slovanských národov, o významných predstaviteľov slovenskej emi-
grácie, ktorí udržiavali a formovali slobodnú slovenskú vedu i kultúru v zahraničí.
Všetky nové skutočnosti, ktoré vznikali v programe či v organizácii zjazdu, sa poda-
rilo okamžite zahrnúť do zjazdového bulletinu – spravodajcu, ktorý okrem informá-
cií o zmenách v programe ponúkal aj rozhovory a dojmy účastníkov zjazdu. Aj táto
skutočnosť sa vysoko hodnotila v Piešťanoch na zasadnutí Medzinárodného komitétu
slavistov, ktoré sa uskutočnilo počas konania slavistického zjazdu.

Osobitne hrejivé boli slová uznania od mnohých významných zahraničných
i domácich slavistov.³⁸ Svoje dojmy na reakcie slavistov a ich vyjadrenia sumarizoval

³⁶ Doruľa, Ján: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1994, roč. 29, č. 1, s. 90.

³⁷ V komentári V. Gregora k tejto skutočnosti čítame: „Vznik nových štátov nám trochu skomplikoval situáciu – stúpol počet tých, ktorí chcú prísť. Ide najmä o nové štáty v bývalej Juhoslávii a v bývalom Sovietskom zväze. Vláda nám vyšla v ústrety v tom, že všetci účastníci z bývalého východného bloku majú odpustený kongresový poplatok 100 dolárov a ubytovanie s polpenziou (raňajky a večere) majú zadarmo. Ináč by asi ťažko mohli prísť. Veľmi nám pomohlo aj Ministerstvo školstva a Ministerstvo kultúry SR“ (Muž v zákulisí In *Slovensko. Kultúrno-spoločenský časopis Matice slovenskej*, 1993, roč. XVII, č. 4, júl–august, s. 39).

³⁸ Pozri Doruľa, Ján: Po XI. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave. In *Slovenská reč*, 1993, roč. 58, č. 6, s. 321–324. Pozri tu aj So záujmom i očakávaním. Naša anketa s niektorými zo zahranič-
ných účastníkov XI. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave. In *Slovensko. Kultúrno-spoločenský časopis Matice slovenskej*, 1993, roč. XVII, č. 4, júl–august, s. 6–7 a 18.

J. Doruľa v časopise *Slovenská reč* ako hlavný organizátor zjazdu takto: „Iste vyslovím dojmy väčšiny svojich spolupracovníkov, keď poviem, že sme nijako neočakávali tú záplavu spontánne prejavovaných vysokých uznaní a ocenení našej činnosti. U mnohých účastníkov zjazdu sa istotne prejavilo prekvapenie, že našli u nás odbornú, technickú, kultúrnu a spoločenskú úroveň, akú podľa všetkých svojich informácií nijako neočakávali. Spomíname si, ako nedôverčivo, s troškou nášho vlastného prekvapenia sme tieto uznanie brali na vedomie, prijímali, registrovali. Nemôžeme poprieť, že sme si ich každý po svojom overovali, preverovali, osievali. Celkom iste sme právom nadobudli dobrý pocit zodpovedne vykonávanej práce, pri ktorej sme ani nemuseli zapierať sami seba, lebo my najlepšie vieme aj to, že naše tak vysoko oceňované spoločenské správanie a spoločenský takt neboli účelovo nacvičenou úlohou, ale prirodzenou, medzi nami nie až tak všímania hodnou vlastnosťou. Bezpochyby však oná zodpovedne, obetavo vykonaná práca spojená so spomínanou neteatrálnou vlastnosťou pomáhala významne dotvárať atmosféru tvorivej znášanlivej spolupráce, aká napriek istým očakávaniam a vysloveným aj nevysloveným obavám vládla na bratislavskom zjazde.“³⁹

Slovenská republika organizovaním tohto zjazdu vyslala významný signál do medzinárodnej slavistiky tým, že prezentoval vôľu a ochotu rozvíjať interdisciplinárny a komplexný slavistický výskum na Slovensku.⁴⁰

Pred bratislavským zjazdom sa okrem tradičného zborníka resumé všetkých zjazdových referátov a osobitného zborníka s referátmi slovenských slavistov⁴¹ podarilo vydať aj 13 monografických publikácií, ktoré v mnohých prípadoch boli výsledkami dlhodobých interdisciplinárnych slavistických výskumov, no pre nepriaznivé spoločensko-politické podmienky pred rokom 1989 nemohli byť publikované.⁴² Všetky publikácie vyšli s riadnym recenzentským posúdením, čo samozrejme stálo aj nemalo námahy.

³⁹ Doruľa, Ján: Po XI. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave. In *Slovenská reč*, 1993, roč. 58, č. 6, s. 322.

⁴⁰ Zjazd sa nezaobišiel bez podpory vlády Slovenskej republiky, najmä Ministerstva školstva a Ministerstva kultúry SR, Matice slovenskej, Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Technickej univerzity, Univerzitnej knižnice a UNESCO.

⁴¹ Tridsaťsedem referátov slovenských slavistov publikoval interdisciplinárny slavistický časopis *Slavica Slovaca* (1993, roč. 26, č. 1-2).

⁴² Ide o tieto interdisciplinárne vedecké publikácie: Blanár, Vincent: Porovnávanie lexiky slovanských jazykov z diachróneho hľadiska. Bratislava: Veda 1993, 192 s.; Buffa, Ferdinand: O poľskej a slovenskej frazeológii. Bratislava: Veda 1993, 192 s.; Dolník, Juraj – Benkovičová, Jana – Jarošová, Alexandra: Porovnávací opis lexikálnej zásoby. Bratislava: Veda 1993, 189 s.; Doruľa, Ján: Tri kapitoly zo života slov. Bratislava: Veda 1993, 151 s.; Dudášová-Kriššáková, Júlia: Goralské nárečia. Bratislava: Veda 1993, 169 s.; Haraksim, Ľudovít (Ed.): Národnosti na Slovensku. Bratislava: Veda 1993, 162 s.; Kraus, Cyril (Ed.): Ján Kollár (1793–1993). Zborník štúdií. Bratislava: Veda 1993, 336 s.; Kuchar, Rudolf: Žilinská právna kniha. Bratislava: Veda 1993, 133 s.; Kuchar, Rudolf (Ed.): Z vývinu slovenskej lexiky. Bratislava: Veda 1993, 222 s.; Nábělková, Mira: Vzťahové adjektíva v slovenčine (Funkčno-sémantická analýza desubstantívnych derivátov). Bratislava: Veda 1993, 204 s.; Sekaninová, Ella: Dvojazyčná lexikografia v praxi. Bratislava: Veda 1993, 256 s.; Skladaná, Jana: Frazeologický fond slovenčiny v predpisovnom období. Bratislava: Veda 1993, 174 s.; Sokolová, Miloslava: Sémantika slovesa a slovesný rod. Bratislava: Veda 1993, 110 s.

Tieto pozitívne skutočnosti v domácom prostredí však akoby programovo zatemňovali mnohé iné, menej pozitívne prejavy, ktoré Slovenskú republiku a jej vedeckovýskumný potenciál v oblasti slavistiky mystifikovali vo vymyslených alebo skreslených informáciách.⁴³ Neoplatí sa k nim teraz nijako vracat', nestoja za to, no treba o takýchto tendenciách v laickej i vedeckej societe vedieť, lebo, vlastne, doteraz nevyznieť. Možno ich drží pri živote programový nezájem o komplexné interdisciplinárne slavistické bádanie, ktorého úlohou nie je utvoriť, ale opísať synchrónne či diachrónne aspekty rozvoja a uplatňovania sa slovenského jazyka, dejín, kultúrneho i religiózneho vedomia vo vzťahu k iným slovanským i neslovanským jazykom a kultúram.

Slavistika (a nielen slovenská) nemá žiadny záujem o politické smerovania či prúdeň, hoci sa týmto aspektom pochopiteľne nijako nemožno vyhnúť, lebo peripetie stratégie, rozvoja či stagnácie slavistickej vednej disciplíny sú nimi zvyčajne viac či menej determinované. Tieto smerovania však nijako nemôžu ovplyvňovať objektívny pohľad vedca, veď výsledkom jeho skúmania nie je politikum, ale v prvom rade (a vždy) vedecké poznanie, ktoré nie je závislé na politike, lebo sa opiera o výsledky vedeckého bádania.

4. *Vznik vedeckovýskumného a vedecko-organizačného pracoviska v SAV.* Absencia akademického slavistického pracoviska na Slovensku sa osobitne zreteľne ukázala už počas príprav a v priebehu 11. medzinárodného zjazdu slavistov, ktorý sa uskutočnil v Bratislave v roku 1993.⁴⁴

Vedeckovýskumné slavistické pracovisko v rámci Slovenskej akadémie vied ako koordinačné centrum slavistických výskumov na Slovensku začalo svoju činnosť dňa 1. marca 1995 na základe uznesenia Predsedníctva SAV z 20. decembra 1994.⁴⁵ Založenie Slavistického kabinetu SAV je výsledkom neúnavnej vedecko-organizačnej práce J. Doruľa, ktorý prevzal na seba zodpovednosť organizovať slavistický výskum nielen v prostredí Slovenskej akadémie vied. S jeho osobou sa spája aj náročné zakladanie Slovenského komitétu slavistov i jeho etablovanie sa v národnom i medzinárodnom kontexte. Slavistické vedecké pracovisko v Slovenskej akadémii vied vznikalo za veľmi ťažkých podmienok. Š. Luby, vtedajší predseda Slovenskej akadémie vied, v tejto súvislosti o Jánovi Doruľovi a okolnostiach vzniku pracoviska uvádza: „V rokoch 1991–1995 bol [J. Doruľa] riaditeľom Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV. Ako sám hovorí, o túto funkciu sa uchádzal, aby mohol zorganizovať v Bratislave v roku

⁴³ Pozri tu Ondruš, Šimon: Slovenské a slovanské slovo. Na okraj jazykovedných publikácií pripravených k 11. medzinárodnému zjazdu slavistov v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV. In *Republika*, zo dňa 23. 11. 1993, s. 8 a tiež príspevok Ľubomír Ďuroviča v časopise *Mosty* (československý dvojtyždenník, 1993, roč. 2, č. 38, s. 2). Reakciu na tieto fabulácie pozri Doruľa, Ján: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1994, roč. 29, č. 1, s. 90–92 a tiež Doruľa, Ján: Po XI. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave. In *Slovenská reč*, 1993, roč. 58, č. 6, s. 323–324. Isté alúzie podobného ducha možno ešte nájsť napríklad aj v publikácii Slavomíra Ondrejoviča *Sedem a pol. Zápisky z tzv. vedeckej turistiky*. Bratislava: Veda 2006. 132 s.

⁴⁴ Žeňuch, Peter: Slovensko-slovanské a slovensko-neslovanské interdisciplinárne výskumy v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV. In Pospíšil, Ivo (Ed.): *Slavistika dnes. Kolektivní monografie*. Brno: Česká asociace slavistů – Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy university, 2008, s. 265–272.

⁴⁵ Vedením Slavistického kabinetu SAV bol od 1. marca do 31. mája 1995 poverený Š. Lipták.

1993 slavistický zjazd. Uskutočnil sa až po rozdelení čs. federácie, bol jej však prideľovaný po tretí raz ešte v čase jej celistvosti. (Predtým sa zjazdy konali v rokoch 1929 a 1968 v Prahe.) Zjazd pokladá Ján Doruľa podnes za svoj životný míľnik. Jeho odkaz naplnil roku 1995 založením Slavistického kabinetu SAV. Odišiel z pozície riaditeľa jedného z najvplyvnejších spoločenskovedných ústavov SAV a v období deväťdesiatych rokov, finančne neprajnom pre vedu a výskum, začal budovať nové pracovisko. Ako som mu nemohol z titulu predsedu pomôcť, čo bývalo skôr pravidlom ako výnimkou, bol som aspoň trepezlivou búľtavou vľbou, ku ktorej sa chodil vyrozprávať. Vďaka tomu som sa o ňom veľa dozvedel. Predovšetkým to, že je nepoddajný a odhodlaný až do krajnosti. Prijemní a uhladení ľudia veľa nedosiahnu.⁴⁶

Slavistický kabinet SAV na samom začiatku jeho činnosti tvorili 4 pracovníci, ktorí roku 1995 prešli do kabinetu delimitáciou z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. V tom istom roku nastúpili do vedeckej aspirantúry (dnešné doktorandské štúdium) aj ďalší dvaja pracovníci. Koncepcia základného slavistického výskumu sa tak mohla postupne realizovať na akademickej pôde. Veď základný výskum tvorí fundamentálnu zložku tejto najvýznamnejšej slovenskej vedeckovýskumnej inštitúcie a základný slavistický výskum bol dovtedy v SAV iba popoluškom.

V slavistickom bádaní sa postupne nastavili priority a vymedzili parciálne zábery základného slavistického výskumu, ktorý sa na tomto pracovisku začal orientovať na dva základné okruhy: 1. výskum v oblasti slovenského kultúrno-historického a religiózneho priestoru v interakciách národných a európskych hodnôt a 2. interdisciplinárny a konfrontačný výskum jazyka, ľudovej slovesnosti a materiálnej kultúry a dejín osídlenia v oblasti slovensko-poľských, slovensko-rusínsko-ukrajinských, slovensko-južnoslovanských a slovensko-nemeckých kontaktov. So vznikom Slavistického kabinetu SAV sa tak utvorili podmienky, ktoré umožnili prepojiť organizačnú úlohu Slovenského komitétu slavistov s vedeckovýskumnou činnosťou akademického slavistického pracoviska zameraného na základný vedecký výskum.

Slovenský komitét slavistov našiel v Slavistickom kabinete SAV nielen vhodné prostredie pre napĺňanie koncepcie slavistického bádania ale aj vhodný potenciál pre správu a agendu svojej činnosti. Za týmto účelom plénum Slovenského komitétu slavistov dňa 14. februára 1995 poverilo a splnomocnilo predsedu SKS uzavrieť a podpísať dohodu o trvalej spolupráci medzi Slovenským komitétom slavistov a Slavistickým kabinetom Slovenskej akadémie vied. Zároveň sa uznieslo na tom, žeby sa súčasťou Slavistického kabinetu SAV (SK SAV) stala aj slavistická knižnica,⁴⁷ ktorá vznikla z publikácií vystavovaných v rámci 11. medzinárodného zjazdu slavistov. Plénum zároveň súhlasilo aj s bezodplatným prevodom do majetku

⁴⁶ Luby, Štefan: Tvrdosť Jána Doruľu alebo zrod faksimilného vydania Kamaldulskej Biblie. In Správy SAV, 2005, roč. 41, č. 12, s. 8.

⁴⁷ Slavistická knižnica na pôde Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV uchováva a sprístupňuje primárne a sekundárne dokumenty z oblasti výskumu slovanských jazykov – slavistiky a jej hraničných disciplín. Knižnica obsahuje slovenské a cudzojazyčné monografie, slovníky, časopisy a jednorazové a periodické zborníky, ktoré sa tematicky viažu na výskum slovanských jazykov a ich vzájomných vzťahov, literatúry, histórie, etnológie, kulturológie a umenovedy. Knižničnú zbierku tvoria aj retrospektívne

Slavistického kabinetu SAV všetkého drobného hmotného majetku, prístrojového, počítačového a programového vybavenia nadobudnutého za finančné prostriedky Slovenského komitétu slavistov.⁴⁸

V súvislosti so zabezpečením činnosti akademického slavistického pracoviska Slovenská akadémia vied uzatvorila dohodu o zabezpečení činnosti pracoviska a o spolupráci medzi Slovenskou akadémiou vied a Maticou slovenskou. Dohoda bola ratifikovaná na zasadnutí Predsedníctva SAV uznesením č. 751 dňa 19. januára 1995 a následne dňa 10. februára 1995 ju podpísal predseda SAV a dňa 14. februára 1995 aj predseda Matice slovenskej.⁴⁹ Na základe výsledkov konkurzného konania bol za riaditeľa Slavistického kabinetu SAV zvolený a s účinnosťou od 1. júna 1995 na štvorročné funkčné obdobie vymenovaný Ján Doruľa.⁵⁰ Funkciu riaditeľa Ján Doruľa vykonával do roku 2006. V roku 2005 sa Slavistický kabinet SAV uznesením Predsedníctva Slovenskej akadémie vied zo dňa 16. 12. 2004 s platnosťou od 1. januára 2005 premenoval na Slavistický ústav Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied. Týmto pomenovaním sa vzdáva hold a účta osobe a dielu významného slovenského slavistu Jána Stanislava (1904–1977).⁵¹ Od roku 2006 je riaditeľom Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV Peter Žeňuch.

i súčasné bibliografie a knižné katalógy zamerané na oblasť slavistiky. Významnou súčasťou knižnice je aj zbierka špeciálne evidovaných periodík, z ktorých mnohé sú na Slovensku unikátmi, preto knižnica poskytuje údaje o nich aj pre súborný katalóg periodík SR. Okrem kníh, ktoré knižnica získala z výstavy počas 11. medzinárodného zjazdu slavistov tvorí jej významnú súčasť aj časť knižnej zbierky profesora Eugena Paulinyho, ktorá zahŕňa ca. 1500 titulov monografií, zborníkov, časopisov, encyklopédií, slovníkov a učebníc zameraných na jazykovedu, slavistiku a príbuzné disciplíny. Súčasťou zbierky sú aj rukopisné práce a poznámky Eugena Paulinyho. Dokumenty knižnice profesora Eugena Paulinyho sú evidované samostatne v mennom a názvovom lístkovom katalógu. Súčasťou knižnice je zbierka cca. 250 zväzkov profesora Artura Croniu, talianskeho slavistu, ktorý pôsobil na univerzite v Padove, kde viedol Ústav slovanských filológií. Súčasťou knižnice Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV je aj knižná zbierka Herberta Galtona (ca. 300 zväzkov). Herbert Galton bol významný slavista a indoeuropeista poľského pôvodu, ktorý pôsobil na univerzite v Kansase (USA) a záver svojho života prežil vo Viedni. Časť svojej knižnice SÚJS SAV v roku 2008 venoval Pavel Šima (cca 150 titulov) a v roku 2011 aj Mojmír Benža (cca 200 titulov). Ako vidno, ide o rozsiahlu zbierku slavistických kníh, o ktoré prejavujú záujem nielen bádatelia zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Knižnica dnes obsahuje už viac ako 8000 titulov kníh a časopisov, s čím súvisí aj správa, poskytovanie informácií a katalogizácia.

⁴⁸ Doruľa, Ján: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1995, roč. 30, č. 1, s. 95.

⁴⁹ Predsedníctvo SAV schvaľuje „zriadenie Slavistického kabinetu SAV ako interdisciplinárneho pracoviska delimitovaním pracovníkov z JUEŠ SAV (aj s príslušným MF). Na činnosť pracoviska bude prispievať Matica slovenská, konkrétne na jeho edičnú činnosť. Za týmto účelom sa uzavrie dohoda medzi SAV a MS.“ (Z 36. zasadnutia Predsedníctva SAV 20. decembra 1994. In *Správy Slovenskej akadémie vied*, 1995, roč. 31, č. 2, s. 2.)

⁵⁰ Doruľa, Ján: Správa o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 1995. In *Slavica Slovaca*, 1996, roč. 31, č. 1, s. 86.

⁵¹ Prof. PhDr. Ján Stanislav, DrSc., vyštudoval slovanskú a románsku filológiu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave (1928). Absolvoval štúdiá v Paríži, Krakove a Ľubľane. Vo vedeckovýskumnej oblasti sa venoval dialektológii, staroslovenčine, výskumu jazykových a kultúrnych pomerov na Veľkej Morave; vo svojom výskume sa zamerával aj na účinkovanie Cyrila a Metoda. Ďalej sa zaoberal slovenskou historickou gramatikou, štúdiom najstarších dejín slovenského jazyka a Slovákov, najmä ich osídlením

5. *Činnosť Slovenského komitétu slavistov od bratislavského zjazdu do roku 2011.* 11. medzinárodný zjazd slavistov sa po páde totalitného systému a po rozpade Československa roku 1993 uskutočnil v samostatnej Slovenskej republike. Bratislava sa tak stala miestom stretnutia slavistov zo slovanských i neslovanských krajín. Hoci som v čase konania 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave študoval na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, z atmosféry medzinárodného podujatia podobného významu som mohol živo čerpať ešte v jeseni 1995, keď sa v Prešove uskutočnilo druhé zasadnutie Medzinárodného komitétu slavistov pred pripravovaným 12. medzinárodným zjazdom slavistov v Krakove⁵² a následne ako začínajúci slavista som prezentoval svoje počiatky na 12. medzinárodnom zjazde slavistov, kde sa popri hojnej aktívnej účasti slovenských slavistov podarilo prezentovať aj publikáciu so záznamami z diskusie k predneseným referátom, ktoré odznali na 11. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave.⁵³ Akademické slavistické pracovisko sa v roku 2003 aktívne podieľalo aj na príprave a organizácii delegácie slovenských slavistov na 13. medzinárodný zjazd slavistov v Ľubľane i na 14. medzinárodný zjazd slavistov v Ochride v roku 2008. Inak tomu nie je ani v súčasnosti pri organizovaní delegácie a prezentácie výsledkov slovenskej slavistiky na 15. medzinárodný zjazd slavistov, ktorý sa uskutoční v bieloruskom Minsku v roku 2013.

Práve činnosť SKS vyplynula z aktuálnych potrieb slavistiky, pričom sa utvorili podmienky pre aktívne fungovanie slovenskej slavistiky v slovenskom i medzinárodnom kontexte. Slovenský komitét slavistov sa úspešne začlenil do Medzinárodného

v Panónii. Syntézou jeho vedeckej činnosti sú päťzväzkové *Dejiny slovenského jazyka* (1956–1973), v ktorých poukázal na vývin slovenčiny v porovnaní s ostatnými slovanskými jazykmi. K základným prácam zameraným na slovenskú jazykovedu z diachrónneho hľadiska patrí predovšetkým dielo *Slovenský juh v stredoveku* (1948) s mapovými prílohami, v ktorom dokladuje historické osídlenie slovenským etnikom aj mimo hraníc Slovenska. Osobitne sa venoval Veľkej Morave, analyzoval tzv. Panónske legendy a skúmal niektoré aspekty používania liturgie na Veľkej Morave. Najvýznamnejším dielom v tejto výskumnej oblasti je dvojzväzková vedecká syntéza *Starosloviensky jazyk I.-II.* z rokov 1978 a 1987. V roku 2004 sa v Liptovskom Svätom Jáne, rodisku Jána Stanislava, uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia venovaná storočnici od jeho narodenia, ktorú zorganizoval SÚJS SAV. Prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič dňa 1. 9. 2005 vyznamenal profesora Jána Stanislava in memoriam Radom Ľudovíta Štúra.

⁵² Žeňuch, Peter: Slovensko-slovanské a slovensko-neslovanské interdisciplinárne výskumy v Slavistickej ústave Jána Stanislava SAV, c. d.

⁵³ Slovenský komitét slavistov edične pripravil a vydal záznamy z diskusie k predneseným referátom na 11. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave: Doruľa, Ján (Ed.): Záznamy z diskusie k predneseným referátom. XI. medzinárodný zjazd slavistov Bratislava 30. augusta – 8. septembra 1993. Bratislava: Slovenský komitét slavistov / Slavistický kabinet SAV, 1998. 663 s. Na zasadnutí pléna SKS dňa 17. marca 1999 sa konštatovalo, že za úspešným zavŕšením vydania diskusných príspevkov z 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave treba vidieť najmä zásluhy tajomníkov organizačného štábu zjazdu, ktorí na zvukové nosiče (magnetofónové kazety) zachytili celý priebeh diskusie v jednotlivých sekciách zjazdu. Zároveň plénum SKS vyslovilo uznanie V. Dorotjakovej za starostlivosť o prepisovanie týchto zvukových záznamov a P. Žeňuchovi pri koordinácii ich počítačového prepisu, výrobu tlačových podkladov a expedovanie tejto 663-stranovej publikácie (Doruľa, Ján: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1999, roč. 34, č. 2, s. 92).

komitétu slavistov, ktorý tvoria zástupcovia jednotlivých národných komitétov a slavistických organizácií v svetovom kontexte.

Medzinárodný komitét slavistov sídli vždy v tej krajine, ktorá organizuje medzinárodný zjazd slavistov. Medzinárodné zjazdy slavistov sa organizujú každých päť rokov. Aktívnych referentov, ktorí vystúpia na medzinárodnom zjazde slavistov, vyberá národný komitét slavistov na svojom zasadnutí. Počet referentov je vždy určený kvótou, ktorú stanovuje Medzinárodný komitét slavistov pre každú z členských krajín.

Fungovanie národných komitétov je zárukou úspešnosti medzinárodnej slavistiky. Pri medzinárodnom komitáte slavistov pracujú komisie, ktoré svoju činnosť zameriavajú na rozličné aspekty slavistického bádania. Na činnosti týchto komisií sa podieľajú aj slovenskí slavisti. Je to významná možnosť prezentácie tých slavistických výskumov, v ktorých má národná slavistika významné výsledky. Práve o činnosti komisií rokovalo aj plenárne zasadnutie SKS, ktoré sa uskutočnilo v novembri 1995. Na tomto zasadnutí sa prerokovali aj možnosti výmeny neaktívnych členov komitétu. Tak namiesto P. Libu, J. Komorovského a E. Horváthovej boli zvolení traja noví členovia M. Benža, Ľ. Králik a E. Krasnovská. Zároveň sa na zasadnutí uskutočnila aj voľba nového predsedníctva SKS.⁵⁴ V diskusii Slovenský komitét slavistov opätovne potvrdil, že členmi SKS sa nestávajú delegovaní zástupcovia vedeckých pracovísk alebo iných inštitúcií.⁵⁵ Návrhy na členov SKS predkladá plénum Slovenského komitétu slavistov vždy predsedníctvo SKS na základe svojho rozhodnutia, na návrh jednotlivých členov SKS alebo na návrh pracoviska so slavistickým zameraním. Tento návrh následne prerokuje plénum SKS a prebehne riadna voľba navrhovaného člena.

V rámci generačnej výmeny sa na zasadnutí pléna SKS dňa 16. decembra 1997 namiesto zosnulých členov komitétu I. Slimáka, D. Ďurišina a J. Števčeka stali novými členmi Slovenského komitétu slavistov J. Dudášová, P. Žeňuch a J. Koška, ktorý sa zároveň stal členom predsedníctva SKS za odbor literatúra. Aj v roku 2000 nastali v zložení Slovenského komitétu slavistov zmeny. „Predseda SKS informoval plénum, že Dr. T. Ivantyšinová oznámila svoju rezignáciu na členstvo v SKS v dôsledku svojho odterajšieho neslavistického výskumného zamerania. Vyslovila aj svoje odporúčanie, aby na jej miesto bol zvolený historik Ľ. Matejko.“⁵⁶ Po podrobnejšom zvážení viacerých návrhov zvolilo plénum za svojho nového člena historika Martina Homzu.⁵⁷

Na viacerých stretnutiach slavistov v národnom i medzinárodnom kontexte (i na 12. medzinárodnom zjazde slavistov v Krakove v roku 1998) sa diskutovalo nielen o tradíciách a smerovaní slavistických výskumov, najmä však o zapájani mladých

⁵⁴ Na ďalšie päťročné obdobie bolo podľa stanov SKS zvolené predsedníctvo v tomto zložení: J. Doruľa (predseda), T. Štefanovičová (tajomníčka), J. Števček, V. Gašparíková, V. Sedlák (podpredsedovia), V. Urbancová a J. Hvišč (členovia revíznej komisie).

⁵⁵ Doruľa, Ján: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1996, roč. 31, č. 1, s. 92-93.

⁵⁶ Doruľa, Ján: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2000, roč. 35, č. 1, s. 96.

⁵⁷ *Ibidem*.

adeptov slavistiky do vedeckovýskumnej práce.⁵⁸ Na zasadnutí pléna SKS v marci 1999 sa pripomenulo, že na rozdiel od 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave, ktorý mal interdisciplinárny charakter, sa 12. medzinárodný zjazd slavistov v Krakove opäť vrátil k filologickému zameraniu tematiky zjazdu. Z rokovania pléna SKS však vyplynulo, že slovenská slavistika sa bude naďalej orientovať na podporu projektov zameraných na výskum medzislovanských vzťahov v zmysle prijatej koncepcie slavistického výskumu,⁵⁹ tiež na podporu a rozvoj činností komisií pri Medzinárodnom komitáte slavistov, najmä však na podporu a koordináciu základného interdisciplinárneho slavistického výskumu v Slovenskej akadémii vied, na podporu vedecko-pedagogickej činnosti vysokoškolských slavistických pracovísk a tiež na medzinárodnú spoluprácu s partnerskými inštitúciami.⁶⁰ Filologický model slavistiky sa uplatnil aj na Ľubľanskom zjazde v roku 2003.⁶¹ Slovenský komitét slavistov ešte v roku 2001 s poľutovaním v tejto súvislosti konštatoval, že z programu chystaného Ľubľanského zjazdu bola úplne vynechaná slovanská archeológia a história, hoci pri Medzinárodnom komitáte slavistov funguje samostatná komisia pre slovanskú archeológiu.⁶² Na výročnom plenárnom zasadnutí Slovenského komitétu slavistov v roku 2001, na ktorom prebehla aj voľba nového predsedníctva SKS,⁶³ sa intenzívne diskutovalo o aktuálnom zameraní a výskumnej náplni slavistiky na Slovensku i o jej vzťahu k medzinárodnej slavistike. Osobitne sa hovorilo o koncepcionosti, zmysle a význame chápania interdisciplinárneho slavistického výskumu, ktorý je pre už realizované i plánované interdisciplinárne slavistické výskumy v akademických i vysokoškolských slavistických pracoviskách východiskový.⁶⁴ Preto v slovenskej slavistike

⁵⁸ Blanár, Vincent – Bartko, Ladislav – Bosák, Ján – Doruľa, Ján – Králik, Lubor – Lesňáková, Soňa – Majtán, Milan: XII. medzinárodný zjazd slavistov v Krakove (27. 8. – 2. 9. 1998). In *Slavica Slovaca*, 1998, roč. 33, č. 2, s. 179.

⁵⁹ Doruľa, Ján: Program jazykovedného slavistického výskumu na Slovensku. In *Slavica Slovaca*, 1989, 24, 3, s. 201-210.

⁶⁰ Na zasadnutí SKS 17. marca 1999 sa konštatovala aj zmena vo funkcii vedeckého redaktora interdisciplinárneho vedeckého časopisu *Slavica Slovaca*. Namiesto Vincenta Blanára sa vedeckým redaktorom *Slavica Slovaca* stal Emil Horák (Doruľa, J.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1999, roč. 34, č. 2, s. 93). Zmena vo funkcii vedeckého redaktora *Slavica Slovaca* nastala aj v roku 2003. Hlavným redaktorom časopisu sa stal J. Doruľa.

⁶¹ Správu o účasti slovenských slavistov na 13. medzinárodnom zjazde slavistov pozri v časopise *Slavica Slovaca*. V správe sa konštatovalo, že „referáty slovenských účastníkov vzbudili živý záujem prítomných slavistov, dôstojne prezentovali výsledky slovenskej vedy na významnom medzinárodnom fóre“ (Doruľa, Ján: Naša účasť na 13. medzinárodnom zjazde slavistov v Ľubľane. In *Slavica Slovaca*, 2003, roč. 38, č. 2, s. 187).

⁶² Doruľa, Ján: Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2001, roč. 36, č. 1, s. 93.

⁶³ Zloženie predsedníctva na ďalšie 5-ročné funkčné obdobie: J. Doruľa (predseda), P. Žeňuch (tajomník), J. Koška, V. Sedlák, M. Benža (podpredsedovia), T. Štefanovičová a E. Krasnovská (revíznia komisia) (Doruľa, Ján: Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2001, roč. 36, č. 1, s. 94).

⁶⁴ Doruľa, Ján: Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2001, roč. 36, č. 1, s. 94.

nie je odôvodnené úsilie obmedziť koordináciu vedeckého výskumu v zhode s tematikou zjazdových rokovaní (krakovského, ľubľanského a neskoršie aj ochridského a tiež pripravovaného minského zjazdu) výlučne na filologicky (a v obmedzenom rozsahu aj na etnologicky) zamerané výskumné okruhy.⁶⁵ Aj ďalšie rokovania predsedníctva i pléna SKS sa venovali náplni a rozvoju slavistiky, slavistických výskumov a jej organizačných foriem, pričom sa zdôraznilo také ponímanie slavistiky, ktoré zahŕňa interdisciplinárne slavistické výskumy. Osobitne sa utvorila požiadavka zabezpečenia kontinuity⁶⁶ interdisciplinárnych slavistických výskumov, ktoré sa stali súčasťou identity slovenskej slavistiky a jej základného výskumu.

Dlhodobá a cieľavedomá príprava slovenskej účasti na medzinárodných slavistických zjazdoch je nevyhnutnou zložkou zachovania kontinuity a identity slovenskej slavistiky. Práve túto kontinuitu môže zabezpečiť mladá generácia slovenských slavistov, ktorá „už o sebe dáva vedieť viacerými výsledkami svojej vedeckovýskumnej činnosti na pracoviskách v SAV i na vysokých školách.“⁶⁷ Na plenárnom zasadnutí SKS dňa 3. marca 2005 sa opätovne otvorila diskusia oživenia a posilnenia prezentácie archeologického výskumu pri Medzinárodnom komitáte slavistov a prediskutovala sa aj otázka utvorenia dokumentačného centra slavistických výskumov. Slovenský komitét slavistov rokoval aj o potrebe doplnenia a posilnenia členov SKS z radov literárnych vedcov, preto sa na rokovaní plénum uznieslo, že namiesto zosnulého A. Avenaria sa novou členkou komitétu stane E. Brtáňová za literárnu vedu.⁶⁸

Na výročnom plenárnom zasadnutí SKS dňa 2. februára 2006 sa prerokovali ďalšie otázky súvisiace so zintenzívnením rozvoja slovenskej slavistiky, ktoré vyplývali z aktualizovanej dohody o spolupráci medzi Slovenským komitétom slavistov a Slavistickým ústavom Jána Stanislava SAV. Na zasadnutí pléna bolo zvolené aj nové predsedníctvo SKS. V rámci rozpravy k návrhu na zloženie predsedníctva SKS Ján Bosák vyslovil názor, aby v novom predsedníctve SKS mal mať zastúpenie lingvista zameraný na výskum súčasnej slovenčiny. V stanovisku pléna k tomuto návrhu sa uvádza, že „nie je vhodné, potrebné, ba za daných okolností nie je možné voliť do výboru SKS predstaviteľov jednotlivých výskumných zameraní v rámci vedných disciplín zastúpených v SKS; vo výbore SKS sú tieto disciplíny zastúpené vždy jedným členom (predseda a podpredsedovia).“⁶⁹

Na fungovaní Slovenského komitétu slavistov a na intenzívnom rozvoji interdisciplinárne ponímanej slavistiky majú svoju zásluhu slovenskí slavisti, ktorí sa pri-

⁶⁵ Pozri tu Žeňuch, Peter: Zasadnutie prezídia Medzinárodného komitétu slavistov v Starej Lesnej. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 44, č. 2, s. 185-186 a tiež Žeňuch, Peter: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 44, č. 1, s. 95-96.

⁶⁶ Doruľa, Ján: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2003, roč. 38, č. 1, s. 96.

⁶⁷ Doruľa, Ján: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2005, roč. 40, č. 1, s. 96.

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ Zloženie predsedníctva SKS na obdobie 2006–2011: P. Žeňuch (predseda), E. Brtáňová (tajomníčka), J. Koška, M. Benža, V. Sedlák (podpredsedovia), T. Štefanovičová a J. Dudášová-Kriššáková (revízna komisia) (Doruľa, J.: Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2006, roč. 41, č. 1, s. 94-95).

činili a naďalej sa usilujú o jej zachovanie, rozvoj i prezentáciu v domácom i medzinárodnom kontexte. Veľmi účinne sa tieto snahy odzrkadľujú pri príprave i v účasti slovenskej delegácie na medzinárodných slavistických zjazdoch. Slovenský komitét slavistov v spolupráci so Slavistickým ústavom Jána Stanislava SAV, s vysokoškolskými inštitúciami, Ministerstvom kultúry SR, Maticou slovenskou pripravil aj niekoľko významných konferencií s medzinárodnou účasťou.⁷⁰

Na rokovaní pléna SKS dňa 19. apríla 2007 sa prerokovala úprava Stanov Slovenského komitétu. Stanovy Slovenského komitétu slavistov boli rozšírené o články, ktoré definujú práva, povinnosti a postavenie čestného predsedu SKS a čestných členov SKS. V rámci zmien došlo aj k úprave článku, v ktorom sa hovorí o poslaní a činnosti Slovenského komitétu slavistov.⁷¹ Slovenský komitét slavistov sa na základe nových stanov stáva aj podnikateľským subjektom schopným získavať prostriedky z vlastnej vydavateľskej činnosti. Plénum SKS jednomyseľne prijalo tieto zmeny a odporučilo inovované stanovy Slovenského komitétu slavistov predložiť na Ministerstvo vnútra

⁷⁰ Uvádzame tu iba medzinárodné vedecké konferencie, na organizácii ktorých sa podieľal Slovenský komitét slavistov: Jazykové, literárne a etnické súvislosti kresťanskej kultúry / The Linguistic, Literary and Ethnic Contexts of Christian Culture (Bratislava, 24.–26. 11. 2010), Piaristen und Schulwesen, Wissenschaft, Kunst Mitteleuropas im 17.–19. Jahrhundert (Bratislava / Svätý Jur, 30. 9. – 2. 10. 2010), Cyrilo-metodské kultúrne dedičstvo a národná identita (Bratislava, 11.–13. 11. 2009), Pohľady do problematiky slovensko-maďarských vzťahov (Bratislava, 18. 9. 2009), Medzinárodný seminár slavistických expertov – Zasadnutie Prezídia Medzinárodného komitétu slavistov (Stará Lesná, 25.–28. 8. 2009), Ľudová prozaická tradícia na Slovensku v období konštituovania profesionálnych vedeckých disciplín – národopisu, jazykovedy, historiografie a literárnej vedy (Bratislava, 4.–5. 11. 2008), Slowakisch-deutsche Beziehungen im Bereich der Sprache, Geschichte und Kultur (Bratislava, 27. 6. 2008), Bulharská a slovenská lexikografia v zjednotenej Európe (Bratislava, 28. 5. 2008), Dielo Antona Bernoláka a bernolákovcov v slovenskom a európskom kontexte (Bratislava, 24.–25. 10. 2007), Aurora musas nutrit – die Jesuiten und die Kultur Mitteleuropas im 16.–18. Jahrhundert (Bratislava, 26.–29. 9. 2007), Stopäťdesiat rokov od narodenia Sama Cambľa, význam jeho diela v rozvoji slovenskej vedy a kultúry (Slovenská Ľupča 25.–27. 10. 2006), Výskum cyrilských a latinských pamiatok byzantsko-slovanskej kultúrnej a obradovej tradície v karpatskom prostredí (Košice 30. 6 – 1. 7. 2006), Sto rokov od narodenia Jána Stanislava (odkaz jeho diela a dnešný stav slovenskej slavistiky) (Liptovský Svätý Ján 1.–3. 12. 2004); Medzinárodná porada slavistických expertov o príprave XIII. medzinárodného zjazdu slavistov v Ľubľane (Ružomberok 5.–7. 12. 2001), Slovenská, latinská a cirkevnoslovanská náboženská tvorba 15.–18. storočia v európskom kontexte (Ružomberok 5.–7.12.2001), Prekladanie Biblie, náboženská tvorba a duchovná pieseň (západného aj východného obradu) z hľadiska európskeho kontextu (Martin-Diviaky 27.–30. 9. 2000).

⁷¹ Slovenský komitét slavistov (SKS), ktorí tvoria zástupcovia slovenských spoločenskovedných disciplín z okruhu jazykovedy, literárnej vedy, histórie a etnológie sa zaoberajú slavisticky orientovanou výskumnou a odbornou-popularizačnou činnosťou (výskumom slovenského jazyka, slovenskej literatúry, histórie, duchovnej a materiálnej kultúry na základe porovnávania s inými slovanskými jazykmi, literatúrami, dejinami a kultúrami i výskumom iných slovanských jazykov, literatúr, dejín a kultúr). Úlohou SKS je organizačne a odborne zabezpečovať rozvoj a koordináciu slavistických výskumov na Slovensku, organizovať spoluprácu s domácimi i zahraničnými organizáciami a pracoviskami, najmä s národnými komitétmi a organizáciami slavistov a s vedeckými spoločnosťami; organizovať kongresy, vedecké konferencie, sympóziá, prednášky a podobné podujatia; vyvíjať vlastnú edičnú a publikačnú činnosť.

Slovenskej republiky na registráciu.⁷² Plénium Slovenského komitétu slavistov prijalo aj návrh predsedníctva SKS na zvolenie Jána Jankoviča za člena a podpredsedu SKS namiesto zosnulého Jána Košku a prijalo aj písomnú rezignáciu historika Michala Eliáša na člena SKS. Na jeho miesto plénium SKS zvolilo historika Jána Bobáka, vtedajšieho riaditeľa Historického ústavu Matice slovenskej.⁷³ Na zasadnutí sa prerokovalo aj zloženie delegácie slovenských slavistov na 14. medzinárodný zjazd slavistov v Ochride v Macedónsku. Konštatovalo sa, že povinnosťou člena slovenskej delegácie na medzinárodnom zjazde slavistov je predniesť publikovaný referát na rokovaní zjazdu podľa programu, ktorý zverejní Medzinárodný komitét slavistov.⁷⁴

Na plenárnom zasadnutí dňa 25. februára 2008 Slovenský komitét slavistov podľa prijatých nových stanov zvolil Jána Doruľu za čestného predsedu SKS. Plénium SKS pri tejto príležitosti prijalo uznesenie, v ktorom SKS vyjadruje uznanie a ocenenie vedecko-organizačných aktivít J. Doruľu najmä pri príprave a organizácii 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave, pri príprave aktívnej účasti a prezentácie slovenskej vedy na 12. a 13. medzinárodnom zjazde slavistov v Krakove a Ľubľane v roku 1998 a v roku 2003. Slovenský komitét slavistov vyjadril uznanie Jánovi Doruľovi aj za aktivity pri organizačnom dobudovaní Slovenského komitétu slavistov, ktorý sa stal plnohodnotným a rovnoprávnym členom Medzinárodného komitétu slavistov.⁷⁵ V diskusii sa prítomní členovia komitétu venovali návrhu čestného predsedu SKS Jána Doruľu, v ktorom vyjadril potrebu organizovať pravidelné národné stretnutia slovenských slavistov. Konštatovalo sa, že národné stretnutia slavistov sa uskutočňujú vo viacerých krajinách, napríklad v Chorvátsku, Slovinsku, Českej republike a pod. Aj Slovenský komitét slavistov môže organizačne zabezpečiť stretnutie slavistov na národnej úrovni, kde by sa pertraktovali nielen výsledky výskumov vedeckých pracovníkov inštitúcií z akadémie vied a vysokých škôl na Slovensku, ale mohla by prebiehať najmä široká diskusia o jazykových, literárnovedných, etnologických, his-

⁷² Ministerstvo vnútra SR zaregistrovalo nové Stanovy Slovenského komitétu slavistov rozšírené o príslušné články dňa 2. júla 2008.

⁷³ Žeňuch, Peter: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2007, roč. 42, č. 1, s. 93-95.

⁷⁴ V správe zo zjazdových rokovaní sa konštatovalo, že na zjazde „neodznal prijatý a očakávaný blok venovaný výskumom najstaršieho slovanského osídlenia v strednej Európe a na Balkáne a počiatkom južných a západných Slovanov, hoci materiály k tomuto tematickému bloku boli publikované v zborníku príspevkov slovenských slavistov. Podobný osud postihol aj tematický blok venovaný prezentácii výsledkov výskumu folklóru v multimediálnej komunikácii. Možnože od účasti na zjazde slavistov v Ochride viacerých prihlásených účastníkov odradila finančná náročnosť i zložitejšia doprava do miesta konania kongresu.“ V Ochride počas zjazdu tradične zasadal aj Medzinárodný komitét slavistov, ktorý okrem hodnotenia zjazdu a výberu ďalšieho kandidáta na usporiadanie 15. medzinárodného zjazdu slavistov prerokoval návrh na prijatie J. Doruľu za čestného člena Medzinárodného komitétu slavistov. Návrh, ktorý predložil Henadz A. Cychun a Peter Žeňuch, bol na zasadnutí Medzinárodného komitétu slavistov prijatý všeobecným konsenzom. Na tomto základe sa profesor Ján Doruľa od 13. septembra 2008 stal čestným členom Medzinárodného komitétu slavistov (Žeňuch, Peter: Slovenská slavistika na 14. medzinárodnom zjazde slavistov v Ochride. In *Slavica Slovaca*, 2008, roč. 43, č. 2, s. 182-183).

⁷⁵ Žeňuch, Peter: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2008, roč. 43, č. 1, s. 95-96.

torických a archeologických výsledkoch výskumu. Takéto stretnutia istotne prispejú k prezentácii a popularizácii slavistických výskumov.⁷⁶

V marci 2009 sa v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV v Bratislave uskutočnila ďalšia schôdzka Slovenského komitétu slavistov. Minútou ticha si prítomní členovia SKS uctili pamiatku zosnulého Vincenta Sedláka, ktorý bol dlhoročným podpredsedom SKS. Venoval sa výskumu a vydávaniu stredovekých prameňov k dejinám Slovenska.⁷⁷ Prítomní členovia komitétu prerokovali aj žiadosť Vincenta Blanára o ukončenie členstva v Slovenskom komitáte slavistov. V tejto súvislosti sa prijal návrh predsedníctva SKS na zvolenie V. Blanára za čestného člena Slovenského komitétu slavistov. Za nového riadneho člena SKS bol namiesto V. Blanára jednomyseľne zvolený Jaromír Krško. Namiesto zosnulého V. Sedláka bol za riadneho člena SKS zvolený Andrej Škoviera, ktorý sa venuje skúmaniu teologických, kulturologických a historických otázok pôsobenia cyrilo-metodskej misie na Veľkej Morave a jej pokračovania u južných Slovanov. Za riadneho člena SKS bol namiesto Jána Doruľa zvolený Juraj Glovňa, ktorý pracuje v oblasti synchrónnemu jazykovedného výskumu. Za podpredsedu SKS v oblasti vied o dejinách bol v súlade so stanovami SKS jednohlasne zvolený Ján Bobák. V diskusii sa prítomní členovia Slovenského komitétu slavistov opätovne venovali možnostiam zorganizovať stretnutie slavistov na národnej úrovni a dospeli k záveru, že hlavným cieľom takéhoto stretnutia má byť predovšetkým diskusia o stave, aktuálnych výsledkoch a perspektívach porovnávacích slavistických výskumov v oblasti jazykovedy, literárnej vedy, histórie s archeológiou a etnológie a folkloristiky.

Na zorganizovaní *Prvého kongresu slovenských slavistov* sa členovia Slovenského komitétu slavistov uzniesli na plenárnom zasadnutí, ktoré sa uskutočnilo dňa 13. marca 2009 v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV. Termín kongresu sa stanovil na október 2011. Témou rokovania národného kongresu sa stala *Slavistika na Slovensku po roku 1993*.⁷⁸ Všetky náklady súvisiace vybavovaním agendy a technickým zabezpečením prípravy a organizácie kongresu preberá na seba podľa platnej dohody o spolupráci Slavistický ústav Jána Stanislava SAV. Členovia SKS na zasadnutí vzali

⁷⁶ Ibidem, s. 96.

⁷⁷ Vincent Sedlák bol členom redakčnej rady interdisciplinárneho časopisu *Slavica Slovaca*. Pracoval v Historickom ústave SAV, prednášal na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity a významne sa podieľal na práci Matice slovenskej, najmä ako člen Historického ústavu MS. K jeho najvýznamnejším vedeckým dielam patria najmä *Regesta diplomatica necnon epistolaria Slovaciae I.–II.* (1980, 1987), *Dejiny osídlenia Bratislavskej stolice* (1964), *Monumenta Vaticana Slovaciae I. 1332–1337* (2008). V. Sedlák bol aj spoluautorom *Vlastivedného slovníka obcí na Slovensku I.–III.* (1977–1978).

⁷⁸ Na kongrese odznali príspevky, ktoré sa venovali predovšetkým aktuálnemu stavu rozvoja slavistickej vedy v jednotlivých vedeckovýskumných i vedecko-pedagogických inštitúciách. *Referáty*: Peter Žeňuch: Slovenský komitét slavistov a Slavistický ústav Jána Stanislava SAV; Ján Doruľa: K inštitucionalizácii slovenskej slavistiky; Alexander Ruttkay: Slovenská archeológia v kontexte slavistických výskumov; Tatiana Štefanovičová: Príspevok slovenskej archeológie k rozvoju slavistiky na Slovensku; Júlia Dudášová: Slavistika na Prešovskej univerzite; Emil Horák: Osobitosti slovenskej slavistiky (z južnoslavistického aspektu); Mária Čižmárová: Slovenská ukrajinistika – súčasný stav výskumu; Viktória Lašuková – Ivana Džundová: Slovensko-bieloruské vzťahy – stav a perspektívy výskumu; Pavol

na vedomie aj rezignáciu Viery Urbanovej a Jána Bosáka a súhlasili s ukončením ich členstva v SKS a na návrh predsedníctva SKS za novú členku SKS namiesto Viery Urbanovej zvolili Martu Kerul'ovú.⁷⁹

Dňa 1. februára 2011 sa uskutočnilo výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov, ktoré sa venovalo príprave slovenskej delegácie na 15. medzinárodný zjazd slavistov v Bielorusku. Zároveň odznela aj správa o zasadnutí vydavateľov interdisciplinárneho vedeckého časopisu *Slavica Slovaca* (Matice slovenskej a Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV). Vydavatelia konštatovali, že časopis *Slavica Slovaca* od začiatku svojho vzniku (od roku 1965) existuje najmä ako publikačný orgán slovenskej slavistiky. Keďže slavistiku na Slovensku zastrešuje Slovenský komitét slavistov, zástupcovia vydavateľov prijali uznesenie, že Slovenský komitét slavistov ako najvyšší orgán slovenskej slavistiky sa od 46. ročníka spolu so Slavistickým ústavom Jána Stanislava SAV stane vydavateľom interdisciplinárneho vedeckého časopisu *Slavica Slovaca*. Od 46. ročníka došlo aj k zmene periodicity časopisu *Slavica Slovaca*. Vychádza v troch číslach ročne: 1. číslo, 2. číslo a 3. (sup-

Žigo: Slavistická tematika vo výskume Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV; Mária Dobríková: Jazykovedná slavistika na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave; Juraj Vaňko: Slavistické disciplíny a slavisticky orientovaný výskum na FF UKF v Nitre; Viera Gašparíková: Z dejín slovenskej slavistickej folkloristiky; Mojmir Benža: Slavistické výskumy v slovenskej etnológii; Hana Hlôšková – Magdaléna Paríková: Slavistická problematika v dejinách Katedry etnológie a kultúrnej antropológie; Zuzana Profantová: Minulosť, prítomnosť, budúcnosť slavistickej folkloristiky alebo o význame angažovanosti disciplíny; Hana Urbanová: Slavistický aspekt slovenskej etnomuzikológie; Dana Hučková – Oľga Vaneková: Slovenská literárnovedná slavistika po roku 1990; Martin Hetényi – Peter Ivanič – Zvonko Taneski: Stav výskumu cyrilo-metodskej problematiky na Slovensku po roku 1993; Katarína Žeňuchová: Slovenská slavistika na stránka časopisu *Slavica Slovaca*. *Postery*: Jozef Hvišč: Literárnovedná slavistika na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave; Viera Žemberová: Literárnovedná slovakistika v slavistickom výskume deväťdesiatych rokov; Ján Mojdis: Slovenská otázka v dielach francúzskych slavistov na konci 19. a začiatkom 20. storočia; Vladislav Grešlík: Dejiny bádania ikon na Slovensku; Renáta Hlavatá: Koncepcia historizmu v kontexte slovenského literárnovedného výskumu; Adriana Ferenčíková: Slovtvorná problematika v 4. zväzku lexikálno-slovtvornej série *Slovanského jazykového atlasu* (Poľnohospodárstvo); Jozef Sipko: Asociačné testy ako lingvo-kultúrny kognitívny zdroj; Adelaida Mezeiová: Téma „rekurzu“ v listoch Jána Kollára v 40. rokoch 19. storočia; Zuzana Molitorisová: Výskum súčasného stavu výročných zvykov na východnom Slovensku u gréckokatolíckych veriacich. Na kongrese boli prijaté stanovisko, ktoré poukazuje na skutočnosť, že prioritou slovenskej slavistiky je interdisciplinárny model základného výskumu a prezentácia získaných výsledkov v domácom i medzinárodnom kontexte. Neodmysliteľnou súčasťou slovenského slavistického výskumu je komplexný pohľad na parciálne otázky vývinu slovenského jazyka a kultúry v korelácii či vo vzťahoch so slovanským i neslovanským prostredím, ktoré je súčasťou výskumnej identity slovenskej slavistiky. Interdisciplinárny slavistický pohľad v kontexte poznávania slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských vzťahov umožňuje identifikovať a interpretovať vývinové i aktuálne dimenzie rozvoja slovenského kultúrneho vedomia a poukázať tak na trvalý prínos slovenskej kultúry do kontextu európskej kultúry a civilizácie. Takýto výskum v slovenskom kultúrnom prostredí utvára obraz o nás samých a preto je nevyhnutné ho naďalej naplňovať v aktuálnych vedeckovýskumných zámeroch ako prioritný program. Podrobnejšie o tom pozri Žeňuch, Peter: Slovenská slavistika po roku 1993. In *Slavica Slovaca*, 2011, roč. 46, č. 2, s. 167-169.

⁷⁹ Žeňuch, Peter: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 44, č. 1, s. 95-96.

plementum). Slovenský komitét slavistov takýmto činom preberá celú zodpovednosť i agendu vydávania časopisu *Slavica Slovaca*.⁸⁰

SKS v roku 2011 na návrh predsedníctva SKS prijal Hanu Hlôškovú za riadnu členku SKS za odbor etnológia. Posilnenie etnologickej zložky v SKS prispieva nielen k zabezpečeniu kontinuity, ale najmä k ďalšej aktivizácii slovenskej slavistickej etnológie a folkloristiky. Na rokovanie SKS bol zvolený aj nový výbor Slovenského komitétu slavistov, ktorý vo funkčnom období 2011–2016 pracuje v tomto zložení: Predseda: Peter Žeňuch (jazykoveda); podpredsedovia: Ján Jankovič (literárna veda); Mojmír Benža (etnológia); Ján Bobák (história s archeológiou); tajomníčka: Erika Brtáňová; revízná komisia: Tatiana Štefanovičová, Júlia Dudášová. Slovenský komitét slavistov zároveň prijal uznesenie, že slovenská slavistika bude pravidelne, periodicky medzi dvoma medzinárodnými zjazdmi organizovať podujatie s názvom *Kongres slovenských slavistov*.⁸¹

Slovenský komitét slavistov na svojom zasadnutí vo februári roku 2012 v spolupráci so Slavistickým ústavom Jána Stanislava SAV a pod patronátom primátora mesta Michalovce pripraví konferenciu *Jazyk a kultúra na Slovensku v slovanských a neslovanských súvislostiach* (23.–26. októbra 2012 v historickej budove Zemplínskeho múzea v Michalovciach). Prioritou konferencie je prezentácia výskumov a diskusia o vzťahoch medzi jazykmi, etnikami a kultúrami v karpatskom priestore. Konferencia sa uskutočňuje v rámci príprav na oslavy 1150. výročia príchodu slovanských vierozvestov na Veľkú Moravu. V tejto súvislosti J. Doruľa zdôraznil potrebu aktivizácie slovenských slavistov pri organizovaní podujatí z príležitosti tohto výročia.

Slovenský komitét slavistov i organizovaný interdisciplinárny výskum na Slovensku aj napriek rozličným ťažkostiam a peripetiám si postupne získal pevné národné i medzinárodné postavenie. Svedčí o tom napríklad aj poverenie, ktoré SKS získal od prezídia MKS, pripraviť prvé rokovanie Prezídia MKS, ktoré prerokovalo vedecko-organizačné záležitosti 15. medzinárodného zjazdu slavistov. Zasadnutie prezídia Medzinárodného komitétu slavistov v Starej Lesnej bolo v poradí už piatym zasadnutím medzinárodnej slavistiky na Slovensku. Prvé dve zasadnutia sa uskutočnili v Smoleniciach pred 11. medzinárodným zjazdom slavistov. Ďalšie zasadnutie sa uskutočnilo v roku 1995 v Prešove pred 12. medzinárodným zjazdom slavistov a v roku 2001 v Ružomberku pred 13. medzinárodným zjazdom slavistov. V Starej Lesnej sa v dňoch 25.–28. augusta 2009 uskutočnilo zasadnutie prezídia Medzinárodného komitétu slavistov pred 15. medzinárodným zjazdom slavistov, ktorý pripravuje bieloruská slavistka roku 2013. Toto medzinárodné rokovanie slavistických expertov spojené so zasadnutím prezídia MKS sa uskutočnilo v priestoroch SAV v hoteli Academia. Na tento účel Predsedníctvo Slovenskej akadémie vied vyčlenilo finančné prostriedky na pokrytie veľkej časti výdavkov (uznesenie P SAV č. 1270 zo dňa 18.12.2008). Slovenský komitét slavistov dostal na tento účel finančnú podporu aj z grantového systému Ministerstva kultúry SR.

⁸⁰ K dejinám interdisciplinárneho slavistického časopisu *Slavica Slovaca* pozri v inej časti našej publikácie.

⁸¹ Žeňuch, Peter. Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov In *Slavica Slovaca*, 2011, 46, č. 1, s. 95–96.

Na medzinárodných zjazdoch slavistov slovenská slavistika tradične presadzuje aj tzv. nefilologické slavistické disciplíny, ktoré môžu v programoch vytvoriť samostatné tematické bloky. Návrhy na zaradovanie tematických blokov do rokovania medzinárodného slavistického zjazdu a ich organizovanie majú v kompetencii národné komitety.

Slovenský komitét slavistov sa stará aj o aktivizáciu komisií pri Medzinárodnom komitete slavistov, v ktorých SKS má svojho predsedu či členské zastúpenie. Komisie sú autonómnymi pracovnými skupinami, ktoré za svoju činnosť zodpovedajú Medzinárodnému komitétu slavistov. Členov do komisií pri MKS pritom navrhuje národný komitét slavistov. Navrhovaný kandidát sa členom komisie pri MKS stáva až po odsúhlasení kandidáta na členstvo príslušnou komisiou. Na zasadnutiach Slovenského komitétu slavistov sa vždy konštatovala potreba udržiavať a rozvíjať aktívnu účasť slovenských členov v jednotlivých komisiách pri MKS v nadväznosti na dodržiavanie rámcových zásad fungovania jednotlivých komisií.

Slovenský komitét slavistov vždy hľadal a hľadá možnosti vydať zborník referátov členov slovenskej delegácie na medzinárodnom zjazde slavistov. Významná je v tejto súvislosti spolupráca SKS so Slavistickým ústavom Jána Stanislava SAV. Na vydanie publikácií takmer pravidelne prispieva Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Publikovanie najnovších výsledkov slavistických výskumov v slovenskej jazykovede, literárnej vede, histórii a etnológii v spoločných zjazdových zborníkoch sa pokladá za významné svedectvo o rozvoji národnej slavistiky v domacom i medzinárodnom kontexte.⁸² SKS sa podieľa na príprave a vydávaní aj ďalších vedeckých publikácií (monografií, zborníkov a časopiseckých slavistických príspevkov), ktoré vznikajú na slavistických filologických i nefilologických pracoviskách v Slovenskej akadémii vied, na vysokoškolských a univerzitných pracoviskách v Matici slovenskej a pod. Okrem zborníkov referátov a príspevkov venovaných medzinárodným slavistickým zjazdom Slovenský komitét slavistov od roku 1993 edične pripravuje aj výberovú bibliografiu slovenskej slavistiky, ktorá prezentuje výsledky slovenskej slavistiky vo forme bibliografických záznamov z oblasti jazykovedy, literárnej vedy, etnológie, histórie a archeológie. Bibliografické výbery slavistickej vedeckej produkcie podávajú obraz o problematike, ktorá sa v slovenskej slavistike kontinuálne pertraktuje. Bibliografický výber slovenskej slavistickej vedeckej produkcie slúži nielen ako príspevok k prezentácii slovenskej slavistiky, ale je aj užitočnou príručkou pre široký okruh záujemcov.⁸³

⁸² XI. medzinárodný zjazd slavistov. Zborník referátov. In *Slavica Slovaca*, 1993, roč. 28, č. 1-2, XII. medzinárodný zjazd slavistov v Krakove. Príspevky slovenských slavistov. (Ed. Ján Doruľa. Bratislava: Slovenský komitét slavistov / Slavistický kabinet SAV, 1998. 415 s.), XIII. medzinárodný zjazd slavistov v Ľubľane. Príspevky slovenských slavistov. ((Ed. Ján Doruľa. Bratislava: Slovenský komitét slavistov / Slavistický kabinet SAV, 2003. 345 s.) a XIV. medzinárodný zjazd slavistov v Ochride. Príspevky slovenských slavistov. (Ed. Peter Žeňuch. Bratislava: Slovenský komitét slavistov / Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2008. 299 s.).

⁸³ Doteraz vyšli tieto výbery slavistickej vedeckej produkcie: *Prehľad publikácií z jazykovedy, literárnej vedy, etnológie a histórie za roky 1993-1998* (Ed. Ján Doruľa. Bratislava: Slovenský komitét slavistov / Slavistický kabinet SAV, 1998. 167 s.), *Prehľad publikácií z jazykovedy, literárnej vedy, etnológie a histórie za roky 1998-2002* (Ed. Peter Žeňuch. Bratislava: Slovenský komitét slavistov / Slavistický kabinet SAV, 2003. 184 s.) a *Prehľad publikácií z jazykovedy, literárnej vedy, etnológie a histórie za roky 2003-2007 (výber)*. (Ed. Peter Žeňuch. Bratislava: Slovenský komitét slavistov / Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2008. 164 s.).

Moderná národná i medzinárodná slavistika je v súčasnosti v zložitej situácii najmä pre snahy zúžiť ponímanie slavistiky a jej orientáciu iba na filologické vedné disciplíny. Hrozbou je okliešťovanie slavistických výskumov o historické, archeologické a etnologické odbory. Forsírovaním filologického ponímania slavistickej vedy sa takýmto činom významne ochudobňuje interdisciplinárny výskum, ktorý je predpokladom pre komplexný pohľad na skúmanú problematiku Slovanov vôbec. Koncepcia i smerovanie slovenskej slavistiky však umožňuje jednotlivým vedným disciplinám v čo najširšom zábere postihnúť a charakterizovať jazykový, literárny, historický, etnický, kultúrny i konfesijný vývin národných spoločností nielen v slovanskom kontexte ale aj v širších spoločenských, historických, jazykových a kultúrnych kontextoch. Tento vedeckovýskumný i vedecko-organizačný model slovenskej slavistiky je akceptovateľný aj medzinárodnom kontexte a utvára možnosti pre jeho ďalšie systematické uplatňovanie.

Otázku identity a postavenia národnej slavistickej vedy v kontexte národného i medzinárodného výskumu treba diskutovať najmä v súčasnosti, no s vedomím, že slovenská slavistika je síce čo do počtu slabá, no jej možnosti interdisciplinárneho výskumu nie sú limitované počtom výskumníkov, vedcov. Limitujú ju iba stereotypné animozity nepokladať slavistický výskum za interdisciplinárnu systematickú tímovú prácu. Slavistický interdisciplinárny výskum je náročný, preto ani nemôže byť výskumom jednotlivca, solitéra. Pravda, hybnou silou každého tímu je jednotlivec, alebo dvaja alebo traja „ťahúni,“ no ani tí v súčasnom dynamickom vedeckom prostredí slavistiky si nemôžu vystačiť sami. V dnešnom svete digitalizácie a elektronizácie vedeckých zdrojov a v záplave informácií presakujúcich z množstva databáz a internetových a komunikačných zdrojov a z digitalizovaných pamäťových systémov sa nemožno spoľahnúť iba na vlastné kapacity, na kapacity jedného človeka. Komplexný vedecký výskum je vysoko hodnotený, no túto prestíž možno dosiahnuť iba v rámci interdisciplinárneho vedeckého bádania.

6. *O aktuálnych výsledkoch a perspektívach slavistického výskumu v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV.* Prvoradým cieľom slovenského interdisciplinárneho slavistického bádania je koordinovaný, systematický a projektovaný výskum, ktorý v (stredo)európskom kontexte umožňuje pokryť široko vnímané spektrum výskumných úloh. Uplatňovanie metód základného interdisciplinárneho výskumu, na ktorom sa podieľajú jazykovedci, kulturológovia, etnológovia a folkloristi, teológovia, historici s archeológmi, je v súčasnosti nevyhnutný a aktuálny. Je to devíza, ktorou slovenská slavistika zaplňa medzery pri osvetľovaní úlohy slovenského jazyka, literatúry, dejín a kultúry v slovanskom i neslovanskom interkultúrnom priestore Európy. Tieto osobitosti záujmu slovenskej slavistiky vyplynuli z trvalých a tradičných medzijazykových, medzietnických, medzikonfesijných a medzikultúrnych vzťahov, ktoré sa významne podieľali na formovaní aktuálneho stavu slovenskej spoločnosti. Poznanie tohto stavu si vyžaduje základný výskum nielen súčasného stavu ale predovšetkým diachrónnych vývinových procesov. Základný výskum slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských vzťahov je naším vkladom do konkurenčného prostredia európskej vedy.

V Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV sa uskutočňujú projektované interdisciplinárne systematické slavistické výskumy, ktoré sa zameriavajú na doteraz málo prebádané výskumné témy z okruhu cirkevnoslovanských, latinských i nemeckých písomností, z oblasti výskumu jazykových a etnicko-konfesionálnych, kultúrnych a historických vzťahov. V rámci takýchto dlhodobých projektovaných výskumov sa podarilo v edícii Biblia Slavica v Nemecku vydať faksimilné vydanie rukopisu Kamaldulskej Biblie, prvého prekladu celej Biblie do slovenčiny.⁸⁴ Autori vydania pod vedením J. Doruľa predložili výsledky výskumu jazyka pamiatky, autorstva prekladu i okolností jeho vzniku. Publikované výsledky výskumov sú významným prínosom do osvetlenia dosiaľ málo preskúmanej problematiky, charakterizujú a svedčia o vysokej duchovnej a jazykovej vyspelosti prostredia, v ktorom vznikol prvý ucelený slovenský preklad Písma svätého v 18. storočí, ktorý je plne porovnateľný s inými vtedajšími či dovedajšími inojazyčnými prekladmi Biblie.

V rámci systematického výskumu cyrilských a latinských pamiatok byzantskej tradície na Slovensku sa v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV od roku 1999 buduje databáza cyrilských a latinských rukopisných i tlačených textov spätých s byzantsko-slovanskou tradíciou na Slovensku.⁸⁵ Jej cieľom je digitalizácia, uchovávanie, výskum a interpretácia cirkevnoslovanského kultúrneho dedičstva Slovenska. Utvorením databázy pamiatok byzantskej tradície na Slovensku, ktorá vznikla najmä vďaka komplexným archívnym a terénnym výskumom, sa utvorili podmienky pre interdisciplinárny slavistický výskum jazykových, etnických a konfesionálnych procesov v prostredí byzantsko-slovanskej bohoslužobnej a kultúrnej tradície medzi slovanským Východom a Západom. V súvislosti s naplňaním týchto zámerov vznikla aj medzinárodná vedecká séria *Monumenta byzantino-slavica et latina Slovaciae*, v ktorej sa prezentujú výskumy byzantsko-slovanskej kultúry a tradície. Pramenná edícia *Monumenta byzantino-slavica et latina Slovaciae* vychádza vďaka spolupráci Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV, Pontificio Istituto Orientale v Ríme a Centra spirituality Východ–Západ Michala Lacka Trnavskej univerzity v Košiciach.

V rámci medzinárodnej vedeckej série *Monumenta byzantino-slavica et latina Slovaciae* sa podarilo vydať už tri zväzky pramenného materiálu k tejto problematike. Ako prvý zväzok edície vyšla v anglickom a slovenskom jazyku v roku 2003 knižná práca *Cyrilské rukopisy z východného Slovenska – Slovenskí gréckokatolíci, vzťahy a súvislosti* (Roma – Bratislava – Košice: 2003). Podáva sa v nej výberový prehľad cyrilských pamiatok z okruhu písomností byzantsko-slovanského obradu na

⁸⁴ Slovakische Bibel der Kamaldulenser. Band I-II. Biblia Slavica. Ed. Hans Rothe und Friedrich Scholz unter Mitwirkung von Ján Doruľa. Paderborn–München–Wien–Zürich: Ferdinand Schöningh, 2002. 920 + 1063 s.

⁸⁵ V rámci prezentácie databázy pamiatok vznikol plnofarebný dvojjazyčný katalóg: Žeňuch, Peter – Škoviera, Andrej (Zost.): *Pramene byzantskej tradície na Slovensku. K výstave z príležitosti Roka kresťanskej kultúry 2010 / Sources of the Byzantine Tradition in Slovakia. An Exhibition Organized within the Year of Christian Culture 2010*. Bratislava: Slovenský komitét slavistov / Slavistický ústav Jána Stanislava SAV v spolupráci s Národným osvetovým centrom, s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a Gréckokatolíckej eparchie v Bratislave 2010. 73 s.

Slovensku a objasňujú sa historicko-spoločenské a jazykové súvislosti vzniku týchto pamiatok.⁸⁶ Na pozadí predloženého dejinného prehľadu o spoločenskom a duchovnom kontexte gréckokatolíckej cirkvi sa v tejto práci uverejňujú čiastkové výsledky výskumu viacerých doteraz nepreskúmaných cyrilských rukopisných pamiatok z oblasti východného Slovenska.

V rámci edície sa podarilo vydať aj takmer 1000-stranovú knižnú publikáciu venovanú výskumu cyrilskej paraliturgickej piesňovej tradícii. Publikácia vyšla v koedícii s renomovanou medzinárodnou vedeckou sériou *Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte* v nemeckom vydavateľstve Böhlau Verlag. Prácu sa podarilo vydať vďaka podpore Nadácie Alexandra von Humboldta v Nemecku, Patristische Kommission der Akademie der Wissenschaften von NRW v Bonne a Pontificio Istituto Orientale v Ríme. Prezentuje piesňový repertoár doteraz málo známych 21 cyrilských rukopisných spevníkov zo Spišskej, Šarišskej, Zemplínskej a Užskej stolice. Obsahuje varianty textov v ďalších 51 ruských, ukrajinských a srbských rukopisoch. Osobitnú skupinu tvoria paraliturgické texty zo spevníkov z Bážky a Sriemu. Monografia obsahuje kritické vydanie a komentáre k jednotlivým textom paraliturgických piesní. Odkrýva nové skutočnosti o jazykových a kultúrnych vzťahoch i etnicko-konfesionálnej diverzite a mobilite a predstavuje prvý ucelený obraz o repertoári paraliturgickej piesňovej kultúry v byzantskom prostredí v 18.–19. storočí v multikulturnom, multietnickom a multijazykovom prostredí strednej Európy.

Tretím zväzkom medzinárodnej vedeckej edície *Monumenta byzantino-slavica et latina Slovaciae* je vydanie vyše 700-stranové rukopisného liturgického diela Joannikija Baziloviča *ТОЛКОВАНІЄ СЦѢННЫХЪ ЛІТЪРГІИ НОВАГО ЗАКОНА ИСТИННЫХЪ БЕЗКРѢВНЫХЪ ЖЕРТВЫ* / *EXPLICATIO Sacrae Liturgiae Novae Legis veri Incruenti Sacrificii*, ktoré predstavuje významný dokument o symbióze cyrilskej a latinskej kultúry v karpatskom priestore. Tento cenný rukopis je napísané dvojazyčne v dvoch paralelných stĺpcoch v cirkevnej slovančine a latinčine. Podoba liturgických textov, ktoré J. Bazilovič v diele uvádza, je dokladom miestnej liturgickej tradície. Vydanie tohto liturgického spisu obsahuje úvodnú štúdiu editorov v taliančine a slovenčine a stručný aparát k latinskej časti diela, ktorý umožňuje identifikáciu pramenných textov použitých Bazilovičom pri zostavovaní jednotlivých častí výkladu Božskej liturgie, ako aj ukazovateľ editorských zásahov do latinského textu.⁸⁷

V rámci prípravy databázy pamiatok prebieha v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV aj terénny výskum orientovaný na problematiku prenikania jazykového vedomia slovenských, rusínskych i ukrajinských veriacich cirkvi byzantského obradu

⁸⁶ Vydávanie tejto edície podporuje Gregorian Foundation a v rámci svojho grantového systému prvý zväzok podporila aj Spoločnosť autorov vedeckej a odbornej literatúry (SAVOL).

⁸⁷ Medzi významné výsledky výskumov z tohto výskumného okruhu patrí aj knižná publikácia *Cyrilské a latinské pamiatky v byzantsko-slovanskom obradovom prostredí na Slovensku* (Ed. Peter Žeňuch. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV / Slovenský komitét slavistov 2007. 231 s.). Ide o súbor štúdií viacerých autorov, v ktorom sa po prvýkrát predstavil ucelený obraz o stave doterajšieho výskumu v oblasti používania cirkevnej slovančiny, latinčiny a ľudového jazyka v písomnostiach byzantského obradu na východnom Slovensku a Podkarpatskej Rusi (dnešnej Zakarpatskej oblasti Ukrajiny).

do liturgickej cirkevnej slovančiny. Podarilo sa realizovať aj nahrávky liturgií a modlitieb v cirkevnoslovanskom jazyku v prostredí slovenských veriacich cirkvi byzantského obradu na Slovensku, uskutočnili sa výskumy a zbery rukopisných pamiatok, realizujú sa ďalšie zvukové záznamy a výskum používania cirkevnej slovančiny v liturgickom procese v etnicky zmiešanom prostredí na Slovensku. Keďže v liturgickom procese byzantskej cirkvi na Slovensku sa čoraz viac presadzuje spisovný jazyk, výskum používania cirkevnej slovančiny v gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku je úloha nanajvýš aktuálna. Je totiž reálna hrozba, že takto koncipovaný výskum zameraný na zber pamiatok a na realizáciu zvukových záznamov tradičného cirkevnoslovanského úzu v prostredí slovenských veriacich byzantského obradu nebude možné už v najbližšej budúcnosti zopakovať.

Nezanedbateľné výsledky medzinárodného charakteru dosahuje naše pracovisko v oblasti výskumu slovensko-nemeckých,⁸⁸ slovensko-bulharských,⁸⁹ slovensko-ukrajinských⁹⁰ i slovensko-maďarských vzťahov.⁹¹ Do kontextu interdisciplinárneho slavistického výskumu patria aj doteraz zanedbávané témy zamerané na výskum pí-

⁸⁸ V spolupráci s Ministerstvom kultúry SR vydal SÚJS SAV súbor štúdií s názvom *Z histórie slovensko-nemeckých vzťahov* (Ed. Ján Doruľa. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2008. 202 s.). V zborníku sa publikovala štúdia monografického charakteru, ktorá prináša doteraz nevyužitý cenný materiál k dejinám slovensko-nemeckých jazykových vzťahov. Prínosné sú štúdie venované recepcii sasko-magdeburgského práva na území Slovenska, nemeckej vydavateľskej produkcií na našom území v 16. a 17. storočí, typológii slovensko-nemeckých vzťahov v tradičnom piesňovom repertoári Nemcov na Slovensku a nemeckému školskému divadlu v 17. a 18. storočí na Slovensku.

⁸⁹ Patrí sem napríklad súbor štúdií *Bulharská a slovenská lexikografia v zjednotenej Európe* (Ed. Mária Košková, Mária – Marija Čoroleeva. Bratislava / Велико Търново: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV / Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН, 2009. 245 s.), ktorý prináša nové pohľady do koncepcie náročnej práce viacaspktovej lexikografickej problematiky. V rámci lexikografickej práce sa podarilo vydať aj prvý zväzok *Bulharsko-slovenského slovníka* (Mária Košková a kol. Bratislava: Slavistický kabinet SAV, 2004. 709 s.) a pripravujú sa ďalšie.

⁹⁰ Výskum slovensko-rusínsko-ukrajinských vzťahov sa venoval najmä vysvetleniu otázky, prečo sa v obrodení Ukrajincov objavili divergentné tendencie, aké v iných obrodeniach nie sú známe. V tejto súvislosti je zaujímavé, že proces „rusínskeho obrodenia“ je spojený s Prešovom, v ktorom sa medzi rusínskymi gréckokatolíckymi kňazmi našlo niekoľko jednotlivcov, ktorí tento proces rozvinuli. Neobišlo sa to však bez impulzov zo slovenskej strany. Z jazykového hľadiska je významné riešenie otázok súvisiacich s prienikom slovenských, rusínskych a ukrajinských nárečí a tiež doteraz neriešené otázky používania liturgickej cirkevnej slovančiny v súčasnosti nielen medzi rusínskymi a ukrajinskými veriacimi byzantsko-slovanského obradu, ale aj medzi veriacimi Slovámi a Maďarmi. Najvýznamnejšie výsledky tohto výskumného okruhu sa nachádzajú v zborníku *Slovensko-rusínsko-ukrajinské vzťahy od obrodenia po súčasnosť* (Ed. Ján Doruľa. Bratislava: Slavistický kabinet SAV, 2000. 392 s.).

⁹¹ Na pôde Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV sa v roku 2009 uskutočnil seminár na tému *Pohľad do problematiky slovensko-maďarských vzťahov*. Medzinárodný seminár usporiadal Slavistický ústav Jána Stanislava SAV v spolupráci s Katedrou slovenského jazyka Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Ministerstvom kultúry SR a Jazykovým odborom Matice slovenskej. Na tomto seminári vedeckí pracovníci, jazykovedci, historici, právnici i známi žurnalisti a spisovatelia diskutovali o diachrónných i synchrónnych aspektoch jazykového, historického i kultúrneho vývinu slovenskej spoločnosti najmä v súvislosti s aktuálnymi spoločenskými otázkami slovensko-maďarských vzťahov. Na seminári odznali príspevky deviatich referentov, v ktorých sa charakterizoval vývin maďarských postojov k používaniu slovenčiny v historickom kontexte i vo vzťahu k slovenčine ako štátnemu jazyku na území

somností rehoľných spoločenstiev (františkánov, jezuitov, baziliánov). Osobitnú skupinu tvoria bádateľské aktivity zacielené na výskum neštylizovanej ľudovej prozaickej tvorby v zbierkach slovenských i zahraničných zberateľov z konca 19. a začiatku 20. storočia, ktorý sa úzko spája s výskumom jazykových a etnicko-konfesiónálnych pomerov v karpatskom prostredí.⁹²

K významným vedeckovýskumným výsledkom Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV z medzinárodného hľadiska patrí vydanie 20. zväzku renomovanej medzinárodnej vedeckej série *Kirilo-Methodievske studii / Cyrillo-Methodian Studies*.⁹³ Publikácia je uceleným monotematickým súborom štúdií, z ktorých väčšina má rozsah 3 AH. Obsahuje štúdie slovenských (10), bulharských (8), českých (2) a poľských (2) autorov, ktoré ucelene ponúkajú prvý spoločný slovensko-bulharský pohľad na problematiku cyrilo-metodského kultúrneho dedičstva z hľadiska rozvoja a uplatňovania sa národnej a kultúrnej identity. Publikácia je prvou spoločnou syntézou vedeckých výskumov Slovákov a Bulharov o cyrilo-metodskom kultúrnom dedičstve. Jazyk, literatúra, dejiny, kultúra spolu s niektorými vybranými teologickými otázkami sa v spomínanom zväzku medzinárodnej vedeckej série pertraktujú z hľadiska ich uplatnenia v konkrétnom národnom spoločenstve Slovákov i Bulharov, v ktorom kresťanská tradícia zohrávala veľmi dôležitú úlohu pri formovaní a rozvoji kultúrneho vedomia a postupne sa rozvíjajúceho národného povedomia a identity v národnom,

Slovenskej republiky. Diskutovalo sa aj o niektorých legislatívnych otázkach súvisiacich so zabezpečením používania štátneho jazyka vo verejnom styku na celom území Slovenskej republiky. Zo seminára sa v roku 2009 v spolupráci so Slovenským komitétom slavistov a s finančným príspevkom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky podarilo vydať príspevky a expertízy. Súbor štúdií k tejto problematike vyšiel v slovenskej a anglickej jazykovej mutácii (*Pohľady do problematiky slovensko-maďarských vzťahov / Insight into Slovak-Magyar Relations*. Ed. Ján Doruľa. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV / Slovenský komitét slavistov, 2009. 83 s. / Slovak Committee of Slavists in cooperation with the Institute of Slavonic Studies of Ján Stanislav of the Slovak Academy of Sciences, 2009. 90 s.). Ukázalo sa, že ochrana štátneho jazyka je prirodzenou zložkou uplatňovania spoločného komunikačného prostriedku v rámci jednotlivých štátnych celkov nielen v Európe. Aj ochrana slovenčiny ako štátneho jazyka sa zameriava na ochranu spoločného komunikačného prostriedku pre všetkých občanov Slovenskej republiky bez rozdielu profesionálnej, spoločenskej či politickej orientácie a nevybočuje z rámca medzinárodných štandardov.

⁹² Do tejto skupiny základného vedeckého bádania patrí vydanie súboru vedeckých štúdií s názvom *Ľudová prozaická tradícia vo svetle vied o kultúre a umení* (Katarína Žeňuchová – Peter Žeňuch, eds. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV / Slovenský komitét slavistov, 2009. 197 s.). Na pozadí vybraných osobností z oblasti slovenskej i slovanskej etnológie, folkloristiky a dialektológie (A. Kmeť, S. Cambel, P. Dobšínský, J. L. Holuby, V. Hnaťuk, I. Sreznevský, E. R. Ramanov, J. Šarga) sa v publikácii predstavujú zberateľské aktivity vzdelancov na prelome 19. a 20. storočia na Slovensku, poukazuje sa na rozličné spracovania a zápisy povestových a rozprávkových látok, starých písomných pamiatok i na vybrané aspekty výskumov slovenských nárečí vo vzťahu k spisovnému jazyku, k liturgickej cirkevnej slovančine. Osobitne sa akcentuje vzťah umenia k dejinám a filozofickým smerovaniam. Takto interdisciplinárne koncipovaná publikácia zaplňuje niektoré doterajšie faktografické medzery v slovenských slavistických a folkloristických, literárno-vedných a lingvistických výskumoch.

⁹³ Николова, Светлина – Женьох, Петер (Eds): Кирило-Методиевски студии. Книга 20. Кирило-Методиевското културно наследство и националната идентичност / Cyrilo-metodské kultúrne dedičstvo a národná identita. Редакционна колегия: С. Николова, П. Женьох, С. Бърлиева, М. Евтимова. София: Кирило-Методиевски научен център / Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2011. 328 s.

v širšom slovanskom i európskom kontexte. Publikácia vznikla v rámci medzinárodného vedeckého projektu Cyrilo-metodský odkaz a národná identita Bulharov a Slovákov/The Cyrillo-Methodian Heritage and the National Identity of Bulgarians and Slovaks, ktorý sa rieši v rámci bilaterálnej spolupráce medzi Slovenskou akadémiou vied a Bulharskou akadémiou vied. Obsahuje štúdie aj troch pracovníkov ústavu: A. Škovieru, P. Zubka a P. Žeňucha. A. Škoviera sa venuje slovanským a gréckym službám svätého Nauma Ochridského, spresňuje poznatky o doposiaľ nepublikovanom pramennom texte aténskej gréckej služby sv. Naumovi a poukazuje na niektoré texty, ktoré sa v nej nachádzajú. Osvetľuje tiež jej vzťah k slovanskej službe publikovanej P. A. Lavrovom a ukazuje na vzťahy medzi jednotlivými službami a analyzuje ich z hľadiska obsahového, liturgického i teologického. P. Zubko vo svojej štúdii venovanej vývinu cyrilo-metodského kultu v Košickej a Spišskej diecéze v cirkevno-liturgickom kontexte 19. storočia konštatuje, že Slováci dokázali udržať a upevniť svoju svojbytnosť a pestovať svoje národné vedomie. P. Žeňuch vo svojej štúdii monografického charakteru (v rozsahu 3 AH) poukazuje na uplatňovanie sa jazykového vedomia v kontexte cirkevnoslovanských liturgických i mimoliturgických prejavov, ktoré majú nezastupiteľnú úlohu pri komplexnom výskume stavu používania cirkevnej slovančiny v prostredí veriacich byzantsko-slovanskej tradície na Slovensku. Porovnaním zachovaných rukopisných cyrilských textov a aktuálnych jazykových prejavov v prostredí slovenských gréckokatolíkov a pravoslávnych poukazuje na prirodzené uplatňovanie sa národného jazykového vedomia v liturgickom prostredí a vysvetľuje vybrané aspekty jazykových a kultúrnych prejavov v kontexte cirkevnoslovanskej, byzantsko-slovanskej tradície na Slovensku.

Významným vedeckovýskumným výstupom v podobe samostatnej knižnej publikácie je práca Jána Doruľa *O krajine a vlasti starých Slovákov* (Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV 2011. 92 s.), v ktorej sa predkladajú poznatky opierajúce sa o výsledky výskumov v tých oblastiach slovenských dejín, jazyka a kultúry, ktoré sa v našej súčasnosti stali predmetom politického záujmu a s ním spojených „odborných“ a publicistických interpretácií a politických, ba aj tzv. občianskych aktivít. Na základe dlhodobých pramenných výskumov sa prinášajú údaje a doklady o pomenovaní a pomenovaniach územia obývaného slovanským etnikom a zaujíma sa stanovisko k tzv. legitímite pomenovania tohto územia v podobe Slovensko a Felvidék, osobitná pozornosť sa venuje dnes účelovo spolitizovanej problematike písania tzv. historických mien z uhorského obdobia slovenských dejín. Popri rekapitulácii genézy názorov na túto problematiku sa prinášajú nové údaje a doklady dokumentujúce slovenskú tradíciu písania historických mien, prinášajú sa údaje a predkladajú výklady o písaní týchto mien nielen v slovenských textoch, ale aj v nemeckých písomnostiach zo Slovenska v 16.–18. storočí. V publikácii sa ďalej venuje pozornosť otázke obnoveného používania umelých maďarizátorských predtrianonských pomenovaní slovenských obcí a miest na území Slovenskej republiky, zaujíma sa postoj k viacerým verejne uskutočňovaným aktivitám zameraným na zviditeľňovanie oživenej predstavy o Uhorsku ako maďarskom štáte. Osobitná pozornosť sa venuje v našej súčasnosti extrémne spolitizovanej problematike súvisiacej s verejne proklamovanou

diskreditáciou pojmu starí Slováci ako vraj historicky neoprávneného. V zaradení do celkového kontextu slovenského jazykovo-historického a kultúrneho vývinu sa v publikácii prinášajú údaje a doklady o používaní a o významovej náplni spojenia starí Slováci, dokladá sa oprávnenosť jeho používania.

Ďalší dôležitý výskumný okruh, ktorý sa v súčasnosti úspešne rozbieha, je venovaný bádaniu v oblasti hagiografických textov viažucich sa na veľkomoravskú a cyrilo-metodskú tradíciu. V roku 2010 vyšla v rámci tejto témy monografia Andreja Škoviera *Svätí slovanskí sedmopočetníci* (Bratislava: Slovenský komitét slavistov – Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2010. 247 s.) venovaná historickým, kultúrnym a historicko-teologickým aspektom, ktoré pôsobili pri vzniku skupiny svätcov označovaných ako slovanskí sedmopočetníci (sv. Cyril, Metod, Gorazd, Kliment, Naum, Angelár a Sáva). V práci sa predkladajú výsledky výskumov venované sformovaniu tejto skupiny svätých a vzniku ich spoločnej úcty. A. Škoviera sa v práci zároveň venuje aj výskumu najdôležitejších prejavov úcty, najmä bohoslužobným textom, ikonografii a zaradeniu do liturgického kalendára a skúma osobnosti a diela piatich najvýznamnejších učeníkov solúnskych bratov. Osobitnú pozornosť venuje likvidácii byzantsko-slovanskej misie na veľkomoravskom území, pričom poukazuje na možné teologické a cirkevno-politické motívy týchto udalostí a spresňuje ich datovanie. Syntetizuje aj doterajšie výskumy prameňov, ktoré sa vzťahujú na sv. sedmopočetníkov, pričom niektoré z nich podrobne analyzuje, najmä z historicko-teologického hľadiska. Hoci nejde o jazykovednú, filologickú prácu A. Škoviera niektoré pramene publikuje nielen v origináli, ale aj v slovenskom preklade. V monografii sa ponúkajú aj riešenia niektorých vybraných otázok liturgického a obradového charakteru, najmä vo vzťahu k cyrilo-metodskej misii a jej pokračovateľom. Práca je rozdelená na tri časti: Prvá je venovaná sedmopočetníkom ako skupine, druhá osudom jednotlivých učeníkov a tretia prameňom k ich životom a úcte. Monografia obsahuje aj kapitolu venovanú liturgickým a obradovým otázkam súvisiacim s cyrilo-metodskou misiou. V slovenskom priestore prináša monografia A. Škoviera prvú syntézu vedeckých poznatkov o svätých slovanských sedmopočetníkoch. Závery v nej obsiahnuté vychádzajú z niekoľkoročného pramenného výskumu doma i v zahraničí. Publikácia vznikla ako výsledok systematického interdisciplinárneho výskumu. Odhaľuje niektoré doteraz nepoznané aspekty cyrilo-metodskej tradície.

Pozornosť sa v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV sústreďuje aj na niektoré ďalšie aktuálne výskumy zamerané na výskum etnicko-náboženskej tolerance a mobility, ktorý odкрýva ďalšie aspekty kultúrnej, etnickej a konfesionalnej štruktúry v etnicke, jazykovo, konfesionalne a kultúrne členitom karpatskom prostredí. K výskumnému zameraniu Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV patrí aj porovnávací interdisciplinárny výskum areálových fenoménov jazykových, etnicko-konfesionalných vzťahov, kulturologických, muzikologických, teologických a historických aspektov.

Intenzívne práce prebiehajú aj pri spracovávaní neštylizovanej ľudovej prozaickej tvorby, ktorá tvorí základ budovania databázy naratívov rozličných žánrov v hraničnom priestore medzi Východom a Západom slovanského sveta. V roku 2009 sa v spolupráci s Maticou slovenskou a Slovenským komitétom slavistov podarilo

vydať monografickú prácu Kataríny Žeňuchovej *Samuel Cambel na pomedzí vedných disciplín* (Bratislava – Martin: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV / Matica slovenská, 2009. 227 s.). Práca je zameraná na priamy dialektologický výskum jazykovedca Sama Cambela, počas ktorého vznikla obsiahla zbierka nárečových textov v podobe ľudových prozaických útvarov rozličných žánrov. Monografia K. Žeňuchovej na základe archivovaných a publikovaných prameňov vyčleňuje miesto S. Cambela v dejinách slovenskej folkloristiky a prispieva ku komplexnejšiemu poznaniu jeho zberateľskej práce. V materiálovej časti práce sú uverejnené doposiaľ nepublikované alebo ťažko dostupné folklórne texty zachované v rukopisnej podobe.

V roku 2008 SÚJS SAV vydal aj súbor vedeckých štúdií *Pohľady do vývinu slovenského jazyka a ľudovej kultúry* (Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2008. 317 s.), ktorý v zmysle jeho súhrnného pomenovania predstavuje dnešné pohľady väčšiny zúčastnených bádateľov do skúmania trvalo aktuálnej, živej problematiky slovenskej histórie, kultúry a slovenského jazyka z hľadiska viacerých vedných disciplín, ktoré majú spoločný predmet výskumu – každá zo svojho špecifického pohľadu. Súbor štúdií tvoria predovšetkým vedecké state pracovníkov SÚJS SAV, v ktorých sa pertraktujú otázky súvisiace s problematikou výskumu postveľkomoravského a cirkevnoslovanského kultúrneho dedičstva, ďalej slovensko-latinských jazykových vzťahov a hudbe v predbernolákovskom období, kázňovej tvorbe Jána Kollára. Cennou je aj štúdia venovaná výskumu ľudovej prózy na Slovensku i problematike bulharsko-slovenskej frazeológie. Okrem pracovníkov SÚJS SAV v zborníku publikujú výsledky svojich výskumov aj dlhoroční spolupracovníci a spoluriešitelia projektov koordinovaných a riešených v SÚJS SAV.

Aj ďalší súbor štúdií z produkcie SÚJS SAV *Aurora Musas nutrit – Die Jesuiten und die Kultur Mitteleuropas im 16.–18. Jahrhundert* (Eds. Ladislav Kačic – Svorad Zavarský. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Teologická fakulta Trnavskej univerzity, 2008. 330 s.) predstavuje nové poznatky k dejinám a kultúre jezuitov z pohľadu rôznych vedných odborov: historiografie, dejín vedy, literárnej historiografie a filológie, teatrológie, hudobnej vedy a hymnológie, ako aj dejín výtvarného umenia a architektúry. Ukázalo sa, že niektoré dodnes tradované koncepcie najmä z hľadiska dejín umenia, ako napríklad „jezuitský barok“, vyžadujú nové formulovanie. Komplexný pohľad rozličných vedných disciplín poukázal na mnohé paralely napríklad medzi literatúrou a architektúrou, hudbou a výtvarným umením, ba dokonca i medzi „jezuitskou“ vedou a rôznymi druhmi umenia. V rámci výskumu kultúry rehoľných spoločenstiev na Slovensku v európskom kontexte sa za úspešné pokladá aj vydanie zborníka *Plaude turba paupercula. Franziskanischer Geist in Musik, Literatur und Kunst* (Hg. Ladislav Kačic. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2005. 368 s.). Obsahuje štúdie domácich a zahraničných autorov (z Rakúska, Nemecka, Česka, Slovinska, Chorvátska a Maďarska) publikované v nemeckom a anglickom jazyku, ktoré prinášajú celý rad nových poznatkov zo stále ešte málo preskúmanej problematiky kultúrnych aktivít františkánskych reholí v oblasti hudby, literatúry, knižnej kultúry a architektúry.

Vedecké výstupy pracovníkov Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV v podobe monografií, štúdií a vedeckých zborníkov prispievajú k skvalitneniu diseminácie výsledkov základného výskumu do praxe, najmä ich aplikácia v pedagogickom procese na vysokých školách. Výsledky základného výskumu pracovníkov SÚJS SAV prinášajú predovšetkým nové poznatky o slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských jazykových a kultúrnych vzťahoch a o úlohe a mieste slovenského jazyka a kultúry v kontexte európskeho kultúrneho priestoru. Významnú úlohu pre aplikáciu našich výskumov do praxe majú aj prednášky na vedeckých konferenciách, ďalej odborné a popularizačné prednášky i vystúpenia v médiách i vo vyučovacom procese na vysokých školách doma i v zahraničí a pod. Pracovníci Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV externe pôsobia na domácich a zahraničných vysokých školách a univerzitách. Zároveň pôsobia aj ako členovia spoločných odborových komisií i odborových komisií pre doktorandské štúdium.

Kredibilitu ústavu v domacom i medzinárodnom kontexte pozitívnym spôsobom významne ovplyvnilo organizovanie viacerých medzinárodných vedeckých interdisciplinárnych konferencií.

SÚJS SAV manažuje doktorandské štúdium i obhajoby doktorandov. Študijný program *slovenský jazyk a literatúra* (v špecializácii *slovenský jazyk a kultúra vo vzťahu s inými slovanskými jazykmi a kultúrami*) garantovaný v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV zameraný na slavistické výskumy a realizovaný v spolupráci so slovackým pracoviskom Filozofickej fakulty UKF v Nitre umožňuje komplexné profilovanie doktorandov, predovšetkým pri výskumoch zameraných na interdisciplinárny porovnávaci výskum slovenského jazyka a kultúry s inými slovanskými jazykmi a kultúrami.

Vedecký potenciál pracoviska (priemerný vek pracovníkov sa pohybuje okolo 47 rokov) je vysoko kvalifikovaný a odborne vyprofilovaný. Významnou zložkou vednej politiky v SÚJS SAV je preto personálne dobudúvanie pracoviska vedeckými i odbornými (špecializovanými) pracovníkmi.

V rámci toho je stále aktuálnou témou aj podpora rozvoja infraštruktúry vedeckovýskumných a vedecko-pedagogických pracovísk, ktorá sa realizuje pri skvalitnení a obnove hardvérového i softvérového vybavenia, tiež zabezpečenie aktuálnej najmä zahraničnej literatúry a vytváraním možností pre získanie ďalších digitalizovaných podkladov duchovnej kultúry Slovenska. Slavistický ústav Jána Stanislava SAV sa podieľa na riešení projektu *Európske dimenzie umeleckej kultúry Slovenska*, ktorý je financovaný v rámci výzvy OPVaV-2009/4.1/03-SORO (Podpora výskumu a vývoja v Bratislavskom kraji, Opatrenie 4.1 Podpora sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja ako pilierov rozvoja regiónu v Bratislavskom kraji).

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV vydáva interdisciplinárny slavistický časopis *Slavica Slovaca*, ktorý je registrovaný vo viacerých databázach (ERIH, CEEOL, DOAJ, CEJSH).⁹⁴ V rámci výsledkov vedeckovýskumnej činnosti ústavu prezento-

⁹⁴ O dejinách časopisu pozri v príspevku Kataríny Žeňuchovej s názvom Slovenská slavistika na stránkach časopisu *Slavica Slovaca*.

vaných na stránkach časopisu je významnou aj edícia latinského textu druhého vydania Sentivániho kozmologickej štúdie (1689) s paralelným slovenským prekladom a komentármi (Zavarský, Svorad: Martin Sentiváni: *Dissertatio cosmographica seu De mundi systemate / Sústava sveta*. Kozmologická štúdia. Na vydanie pripravil a preklad s komentárom vyhotovil S. Z. In: *Slavica Slovaca*, 3 (Supplementum), roč. 46, 2011. 154 s.). Cieľom tohto vydania je najmä lokalizovať Sentivániho text v kontexte dobovej odbornej spisby. V úvode edície S. Zavarský venuje pozornosť niektorým osobitostiam latinského jazykového úzu M. Sentivániho. Edícia obsahuje index slov a pojmov, ktoré sú cennou pomôckou pre novolatinskú lexikografiu. Kritický aparát edície zaznamenáva variantné znenia prvého vydania Sentivániho kozmologickej štúdie (1678) ako aj identifikované zdrojové texty, ktoré autor použil pri tvorbe svojho diela (*apparatus fontium*). Sentivániho kozmologická štúdia o sústave sveta (*Dissertatio cosmographica seu De mundi systemate*) predstavuje v istom zmysle základný text jeho známej trojzväzkovej práce *Miscellanea* (Trnava 1689–1709). Autor tu ponúka celkový pohľad na svet (vesmír, kozmos), ktorého súčasťami sa potom zaoberá v ďalších častiach diela. Kozmická sústava, ktorú Sentiváni prezentuje, je vlastne sústavou talianskeho jezuitu G.-B. Riccioliho (1598–1671). Ide o tzv. *Systema Semi-Tychonicum*, upravený model geoheliocentrickej sústavy Tycha de Brahe (Tychoveho systém sa v jezuitskom prostredí všeobecne prijímal od r. 1620). Na rozdiel od Riccioliho však Sentiváni neuznáva pevnú nebeskú sféru hviezd. Jeho predstava o kozme spája tychovskú tradíciu reprezentovanú napr. A. Kircherom, G. Schottom či M. Cornaeom s koncepciou G.-B. Riccioliho. Monografická štúdia Svorada Zavarského spolu s editovaným textom Sentivániho kozmológie s komentárom vychádza ako úvodná monografická práca v rámci radu *supplement* časopisu *Slavica Slovaca*.

V spolupráci s Medzinárodnou komisiou slovanského folklóru pri Medzinárodnom komitáte slavistov vydáva Slovenský komitét slavistov medzinárodný bulletin *Slavistická folkloristika*.⁹⁵ Slavistický ústav Jána Stanislava je koordinátorom a spoluvydavateľom medzinárodnej vedeckej edície *Monumenta byzantino-slavica et latina Slovaciae*.

O pevnom postavení Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV v domácom i medzinárodnom kontexte svedčí najmä spolupráca so zahraničnými partnermi v Nemecku, Taliansku, Bulharsku, v Rusku, Česku, Maďarsku, Švédsku, v USA i na Ukrajine.

SÚJS SAV ako jediné akademické pracovisko základného slavistického výskumu na Slovensku spolupracuje s katedrami slavistiky na slovenských a zahraničných univerzitách, udržiava kontakty i s ďalšími slavistickými a interdisciplinárnymi výskumnými pracoviskami i pamäťovými inštitúciami, stará sa o organizáciu domácich a medzinárodných slavistických vedeckých podujatí, zúčastňuje sa na organizovaní a príprave medzinárodných slavistických zjazdov a pod. V záujme

⁹⁵ Slavistická folkloristika je informačný bulletin Medzinárodnej komisie slovanského folklóru pri Medzinárodnom komitáte slavistov. Vydáva ho Slovenský komitét slavistov v spolupráci so Slavistickým ústavom Jána Stanislava SAV, Ústavom etnológie SAV a Etnologickým ústavom AV ČR v Brne. Výkonná redaktorka a členka redakčnej rady: Katarína Žeňuchová. Vychádza v slovanských a svetových jazykoch.

udržania i ďalšieho rastu úrovne interdisciplinárneho slavistického výskumu v SAV sa uskutočňuje spolupráca ústavu nielen v rámci už uzavretých dohôd, no využívajú sa aj ďalšie ponuky a možnosti spolupráce s organizáciami v rámci národnej i medzinárodnej siete vedy a výskumu.

7. Perspektívy slavistiky na Slovensku. Významný podiel na rozvoji slovenskej slavistiky má inštitucionalizácia základného slavistického výskumu. Táto skutočnosť sa prejavuje v kvantite i v kvalite ponúkaných výskumných tém. Z hľadiska aktuálnych trendov determinovaných rizikami stability ekonomických faktorov sa však slavistika nachádza na križovatke. Model interdisciplinarity a komplexného ponímania základného slavistického výskumu a jeho aplikácie vo vzdelávacom prostredí umožňuje slavistickú disciplínu vnímať ako prierezovú, syntetizujúcu zložku, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť humanitných vied o jazyku a kultúre.

Rozličné modely ekonomickej výnosnosti humanitných a spoločenských vied vrátane slavistiky nemožno zmerať finančnými benefitmi. Veď v prostredí slavistiky sa nedá rátať ani s ekonomickou návratnosťou investícií vložených do komercionalizácie vedeckých výstupov. Výskum kultúry a spoločnosti je a má byť v prvom rade hodnotou ako celok. Imanentný záujem prepojenosti humanitných a spoločenskovedných disciplín vrátane slavistiky s ekonomicky „silnejšími“ vedami preferuje iba trhovú či komerčnú orientáciu výskumu. Nepochybne s tým súvisí aj zmena účelu základného výskumu. Podmienenie existencie slavistického výskumu komerčnými kritériami môže v konečnom dôsledku výrazne ovplyvniť zacielenie, stabilitu a kontinuitu základného výskumu.

Treba si uvedomiť, že iba vedy o spoločnosti, kultúre a umení môžu sformulovať priority a ciele integračnej vednej politiky. Spätosť vied o spoločnosti, kultúre a umení s národným prostredím je prirodzená a nijakým spôsobom neznamená popretie identity integrujúceho sa celku, lebo prostredníctvom výskumu národnej zložky objasňujú nové aspekty kontinuity a identity v rámci integrujúcej sa spoločnosti.

Výskum slovanských i neslovanských dimenzií duchovnej kultúry, ktoré v slovenskom kultúrnom prostredí utvárajú interdisciplinárny a komplexný obraz o nás samých, sa naplňuje v aktuálnych vedeckovýskumných zámeroch či prioritách, ktoré vzhľadom na integračné či interkultúrne európske kontexty musí rozhodne formulovať naša, slovenská slavistika. Takýto aspekt slovenské technické či prírodné vedné disciplíny nemajú.

Ak v súčasnosti už vidno diskrepancie v aplikácii politického multikulturalizmu a existuje riziko dominantnosti diskurzov opierajúcich sa o národné identity, potom slovenská slavistika so svojou náplňou výskumu slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských jazykových a kultúrnych vzťahov je modelom udržateľnosti stability integračnej a systematizujúcej vednej disciplíny. Pragmatické, ekonomické či trhové určovanie podmienok vytvára pre humanitný a teda aj pre slavistický výskum diskriminačné riziká, lebo kalkuluje v dimenziách očakávania ekonomických výnosov či benefitov takéhoto výskumu. Hodnota takéhoto výskumu je však ekonomicky nezmerateľná, no jeho strata je spoločensky nevyčísliteľná.

Do pozornosti sa tak právom dostáva aj otázka continuity a kontextu slavistického bádania a problém generačného vákuu či generačnej diskontinuity. S tým súvisí aj problém spôsobilosti či záujmu realizovať sa v už rozpracovaných prioritných vedeckovýskumných témach a okruhoch. Závažnou skutočnosťou je solitérstvo v rámci vedeckej disciplíny a problém vedeckej školy. Túto skutočnosť samozrejme výrazne ovplyvňuje aktuálne legislatívne prostredie a možnosti vyplývajúce z umelej (ne)kompetentnosti vykonávať výchovu adeptov v inštitúciách akademického vedeckého výskumu na Slovensku. Dôležitým z tohto pohľadu je prepojenie základného výskumu a vedecko-pedagogickej činnosti, respektíve (ne)existencia záväzku odovzdávať bádateľské výstupy v konkrétnom aplikačnom prostredí. Problém konkurencieschopnosti sa tu tak deformuje a umelo sa podporuje disharmónia základného výskumu a vedecko-pedagogických kompetencií, pričom prevažuje konzervatívny spôsob argumentácie o poddimenzovanosti financovania školstva a vedy.

Otázky financovania slavistiky možno síce čiastočne vyriešiť projektovými zdrojmi a získavaním finančných prostriedkov z domácich alebo zahraničných zdrojov. Možnože slovenská slavistika v tomto ohľade nedosahuje úspechy porovnateľné s inými „strategickými“ vedeckými disciplínami (možnože aj kvôli neexistencii stabilnej subvencie prostredníctvom osobitnej vedeckej agentúry). Ani utvorenie medzinárodnej siete vedeckých pracovísk, ktoré na podporu svojich vedeckých zámerov môžu získať výraznejšiu zahraničnú finančnú podporu, nie je zásadným, systémovým riešením.

Ohrozením pre slavistickú disciplínu v našom prostredí a teda aj jej „nedokonalosťou“ je skutočnosť, že slavistické výskumy realizované na iných pracoviskách na Slovensku sa často z pohľadu nás samých (nehovoriac pritom o nezainteresovaných pozorovateľoch) vnímajú ako konkurenčné prostredie. Vo vedeckom bádani však nemožno vidieť konkurenčné prostredie, veď konkurencieschopnosť v slovenskom slavistickom výskume je merateľná v akceptácii výsledkov vedeckého bádania v národnom a medzinárodnom kontexte.

Prioritou slovenskej slavistiky je garancia konkurencieschopnosti vedeckých výsledkov systematického výskumu a ich prezentácia v medzinárodnom kontexte. Komplexný pohľad na parciálne otázky vývinu slovenského jazyka a kultúry v korelácii či vo vzťahoch so slovanským i neslovanským prostredím netreba nijako osobitne definovať. Slovenská kultúrna identita sa od najstarších čias kontinuálne formovala v kontexte slovanských i neslovanských jazykových i kultúrnych vzťahov. Vplyvy latinskej i slovanskej duchovnej tradície sú na Slovensku pevne zakorenené a prejavili sa v celom spektre kultúry a tvoria neoddeliteľnú zložku kultúrneho dedičstva, sú jeho kultúrnou pamäťou. Diskurzy slovenskej kultúry ponúkajú jedinečný obraz mnohostranných vzťahov slovenského jazyka, duchovnej i materiálnej kultúry s inými jazykmi a kultúrami minimálne v stredoeurópskom priestore. Práve viacrozmerný interdisciplinárny slavistický pohľad v kontexte poznávania slovanských i neslovanských vzťahov umožňuje novým spôsobom identifikovať a interpretovať dimenzie vývinu slovenského kultúrneho a jazykového vedomia, a poukázať tak na trvalý prínos slovenskej kultúry do kontextu európskej kultúry.

Takto nastavený výskumný program je odpoveďou aj na aktuálne potreby znalostnej spoločnosti, kde sa ukazuje, že iba komplexný systematický a interdisciplinárny výskum je zdrojom nových poznatkov a možností ďalšieho skvalitňovania u udržateľnosti národných hodnôt v európskom integrovanom spoločenstve.

Aj podpora kontinuity slavistického výskumu na Slovensku nemá byť prestížou iba vedecko-pedagogických pracovísk, ale zdrojom trvalého skvalitňovania vedeckej disciplíny. Erudíciu mladého adepta vedy, slavistiku nevynímajúc, neformuje iba vedecko-pedagogický proces, veď svoje zručnosti vedeckého poznávania dosahuje práve počas základného výskumu. Výchova mladých adeptov slovenskej slavistiky tiež nekončí obhajobou dizertačnej práce. Nemenej významná zložka kontinuity slavistiky na Slovensku sa odvíja od možností uplatňovania sa vo vedeckom výskume i vo vedecko-pedagogickom procese, pričom tieto možnosti zvyčajne závisia od vednej politiky pracovísk a samozrejme vyplývajú aj z konkrétnych možností utvárania systematizovaných pracovných pozícií. Aj uprednostňované projektové manažovanie musia v prvom rade realizovať kmeňoví pracovníci inštitucionalizovanej vednej disciplíny.

Potreba podpory a budovania základného slavistického výskumu sa má teda uskutočňovať aj vzhľadom na už existujúce prepojenia na partnerské slavistické pracoviská v národnom, európskom i širšom medzinárodnom kontexte. Udržateľnosť priorít slavistického výskumu ako integrujúcej a z koordinačným hľadiska aj aktuálnej vednej disciplíny je jeho prirodzenou devízou.

Prehľad publikovaných materiálov k dejinám inštitucionalizácie slavistiky v Slovenskej akadémii vied

Ako ďalej? In *Slavica Slovaca*, 1990, roč. 25, č. 2, s. 113-114.

Anketa *Slavica Slovaca*. In *Slavica Slovaca*, 1991, roč. 26, č. 2, s. 181-182.

Blanár, V. – Bartko, L., Bosák, J., Doruľa, J., Králik, L., Lesňáková, S., Majtán, M.: XII. medzinárodný zjazd slavistov v Krakove (27. 8. – 2. 9. 1998). In *Slavica Slovaca*, 1998, roč. 33, č. 2, s. 178-186.

Bytostný vzťah k slovenčine. In *Slovensko. Kultúrno-spoločenský časopis Matice slovenskej*, 1993, roč. XVII, č. 4, júl–august, s. 38-39.

Doruľa, J.: [úvod k zjazdovému číslu *Slavica Slovaca* – bez názvu]. In *Slavica Slovaca*, 1993, roč. 28, č. 1-2, s. 3.

Doruľa, J.: Naša účasť na 13. medzinárodnom zjazde slavistov v Lubľane. In *Slavica Slovaca*, 2003, roč. 38, č. 2, s. 187.

Doruľa, J.: O rozvoji slavistického výskumu na Slovensku. In *Kultúra slova*, 1989, roč. 23, č. 1, s. 9-10.

Doruľa, J.: Päť rokov Slavistického kabinetu SAV. In *Slavica Slovaca*, 1999, roč. 34, č. 2, s. 3-4.

Doruľa, J.: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1994, roč. 29, č. 1, s. 90-93.

Doruľa, J.: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1995, roč. 30, č. 1, s. 94-95.

Doruľa, J.: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1996, roč. 31, č. 1, s. 91-93.

Doruľa, J.: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1996, roč. 31, č. 1, s. 91-93.

Doruľa, J.: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1998, roč. 33, č. 1, s. 93-94.

- Doruľa, J.: Po XI. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave. In *Slovenská reč*, 1993, roč. 58, č. 6, s. 321-324.
- Doruľa, J.: Poznámky k jazykovednej slavistike po roku 1945. (Prednesené na zhromaždení slovenských slavistov v Bratislave 21. marca 1990.) In *Kultúra slova*, 1990, roč. 24, č. 4, s. 274-276.
- Doruľa, J.: Program jazykovedného slavistického výskumu na Slovensku. In *Slavica Slovaca*, 1989, roč. 24, č. 3, s. 201-210.
- Doruľa, J.: Slavica Slovaca v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV. In *Slavica Slovaca*, 2005, roč. 40, č. 1, s. 3-5.
- Doruľa, J.: Slavistická problematika časopise *Slovenská reč*. In *Slovenská reč*, 1988, roč. 50, č. 4, s. 205-211.
- Doruľa, J.: Správa o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 1995. In *Slavica Slovaca*, 1996, roč. 31, č. 1, s. 86-91.
- Doruľa, J.: Správa o plenárnom zasadnutí Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 1, s. 109-112.
- Doruľa, J.: Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2001, roč. 36, č. 1, s. 92-94.
- Doruľa, J.: Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2006, roč. 41, č. 1, s. 94-95.
- Doruľa, J.: Zasadnutie predsedníctva Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1997, roč. 32, č. 2, s. 187.
- Doruľa, J.: Zasadnutie Prezídia Medzinárodného komitétu slavistov v Smoleniciach. In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 1, s. 108.
- Doruľa, J.: Zasadnutie prezídia Medzinárodného komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1996, roč. 31, č. 1, s. 93-94.
- Doruľa, J.: Zasadnutie rozšíreného predsedníctva Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1997, roč. 32, č. 1, s. 96.
- Doruľa, J.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1996, roč. 31, č. 2, s. 188.
- Doruľa, J.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1999, roč. 34, č. 2, s. 92-93.
- Doruľa, J.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2000, roč. 35, č. 1, s. 95-96.
- Doruľa, J.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2003, roč. 38, č. 1, s. 96.
- Doruľa, J.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2005, roč. 40, č. 1, s. 95-96.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 1996. In *Slavica Slovaca*, 1997, roč. 32, č. 1, s. 94-95.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 1997. In *Slavica Slovaca*, 1998, roč. 33, č. 1, s. 95-96.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 1998. In *Slavica Slovaca*, 1998, roč. 34, č. 1, s. 94-96.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 1998. In *Slavica Slovaca*, 1999, roč. 34, č. 2, s. 93-95.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 2000. In *Slavica Slovaca*, 2000, roč. 36, č. 1, s. 87-92.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 2001. In *Slavica Slovaca*, 2002, roč. 37, č. 1, s. 86-91.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 2002. In *Slavica Slovaca*, 2003, roč. 38, č. 1, s. 92-96.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 2003. In *Slavica Slovaca*, 2004, roč. 39, č. 1, s. 92-95.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického kabinetu SAV za rok 2004. In *Slavica Slovaca*, 2005, roč. 40, č. 1, s. 92-95.
- Doruľa, J.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV za rok 2005. In *Slavica Slovaca*, 2006, roč. 41, č. 1, s. 91-94.
- Ďurčo, P.: Stav a úlohy jazykovednej slavistiky na Slovensku. In *Slavica Slovaca*, 1989, roč. 24, č. 1, s. 64-68.

- Đurišin, D.: Rokovanie slavistov v súčasnosti a v budúcnosti. In *Slavica Slovaca*, 1989, roč. 24, č. 2, s. 179-181.
- Dvonč, L.: Slovenský komitét slavistov ustanovený. In *Slovenská reč*, 1970, roč. 35, č. 5, s. 307-308.
- Gašpariková, V.: Slavistický výskum. In *Slavica Slovaca*, 1991, roč. 26, č. 2, s. 175-177.
- Horák, E.: Súčasný stav slovenskej jazykovednej slavistiky. In *Slavica Slovaca*, 1990, roč. 25, č. 1, s. 64-68.
- Hvišč, J.: Z česko-slovenskej slavistiky. In *Slavica Slovaca*, 1990, roč. 25, č. 2, s. 189-191.
- J. H.: Zo zasadnutí slavistov – 8. október 1990 – 31. október 1990 – 13. december 1990. In *Slavica Slovaca*, 1991, roč. 26, č. 2, s. 188-190.
- k-: Slovenský výbor slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1966, roč. 1, č. 2, s. 227-228.
- Kollár, D.: Dvadsaťpäť rokov existencie časopisu *Slavica Slovaca*. In *Slavica Slovaca*, 1991, roč. 26, č. 3, s. 193-196.
- Kollár, D.: Jubileum časopisu *Slavica Slovaca*. In *Slavica Slovaca*, 1985, roč. 20, č. 3, s. 217-219.
- Kronika. In *Slavica Slovaca*, 1970, roč. 5, č. 3, s. 340.
- Laciok, M.: Slovenská slavistika 1. polovice 19. storočia. In *Slavica Slovaca*, 1975, roč. 10, č. 3, s. 291-296.
- Luby, Š.: Tvrdošijnosť Jána Doruľa alebo zrod faksimilného vydania Kamaldulskej Biblie. In *Správy SAV*, 2005, 41, 12, s. 8-9.
- Muž v zákulisí In *Slovensko. Kultúrno-spoločenský časopis Matice slovenskej*, 1993, roč. XVII, č. 4, júl-august, s. 39.
- Profántová, Z.: Slavistická folkloristika. In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 2, s. 225-226.
- Protokol zo zasadnutia prezidia Medzinárodného komitétu slavistov v Ružomberku 5.-7. decembra 2001. In *Slavica Slovaca*, 2002, roč. 37, č. 1, s. 92-94.
- Ripka, I.: Aktivita Komisie pre jazykové kontakty pri Medzinárodnom komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 2, s. 225-226.
- So záujmom i očakávaním. Naša anketa s niektorými zo zahraničných účastníkov XI. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave. In *Slovensko. Kultúrno-spoločenský časopis Matice slovenskej*, 1993, roč. XVII, č. 4, júl-august, s. 6-7 a 18.
- Stanovisko Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. In *Slavica Slovaca*, 1990, roč. 25, č. 3, s. 201-203.
- Švagrovský, Š.: Vznik a rozvoj slovenskej jazykovedy na Univerzite Komenského. In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 2, s. 207-212.
- Vážení čitateľ... In *Slavica Slovaca*, 1992, roč. 27, č. 1, s. 1.
- Z 36. zasadnutia Predsedníctva SAV 20. decembra 1994. In *Správy Slovenskej akadémie vied*, 1995, roč. 31, č. 2, s. 2-3.
- Zo zasadnutia Predsedníctva SAV 12. decembra 1990 In *Správy Slovenskej akadémie vied*, 1991, roč. 27, č. 2, 1991, s. 3-4.
- Zo zasadnutia Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 1990, roč. 25, č. 4, s. 365.
- Žeňuch, P.: Koordinovaný a projektovaný výskum: Slovenská slavistika po roku 1993. In *Správy Slovenskej akadémie vied*, 2011, roč. 47, č. 11, s. 16.
- Žeňuch, P.: O špecifikách a identite slavistického výskumu na Slovensku. In *Slavica Slovaca*, 2010, roč. 45, č. 2, s. 99-104.
- Žeňuch, P.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2007, roč. 42, č. 1, s. 93-95.
- Žeňuch, P.: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2008, roč. 43, č. 1, s. 95-96.
- Žeňuch, P.: Plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 44, č. 1, s. 95-96.
- Žeňuch, P.: Slovenská slavistika na 14. medzinárodnom zjazde slavistov v Ochride. In *Slavica Slovaca*, 2008, roč. 43, č. 2, s. 182-183.
- Žeňuch, P.: Slovensko-slovanské a slovensko-neslovanské interdisciplinárne výskumy v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV. In Pospíšil, Ivo (Ed.): *Slavistika dnes. Kolektivní monografie*. Brno: Česká asociace slavistů – Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy university, 2008, s. 265-272.
- Žeňuch, P.: Zu der Identität der slowakischen Slawistik / O identite slovenskej slavistiky. In *Slavistická folkloristika 2008-2009*, s. 4-7.
- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV za rok 2007. In *Slavica Slovaca*, 2008, roč. 43, č. 1, s. 91-95.

- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV za rok 2008. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 44, č. 1, s. 92-95.
- Žeňuch, P.: Zasadnutie prezídia Medzinárodného komitétu slavistov v Starej Lesnej. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 44, č. 2, s. 185-186.
- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV za rok 2006. In *Slavica Slovaca*, 2009, roč. 42, č. 1, s. 89-93.
- Žeňuch, P.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. . In *Slavica Slovaca*, 2010, roč. 45, č. 1, s. 95-96.
- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV za rok 2009. In *Slavica Slovaca*, 2010, roč. 45, č. 1, s. 91-95.
- Žeňuch, P.: Zo správy o činnosti Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV v roku 2010. In *Slavica Slovaca*, 2011, 46, č. 1, s. 91-95.
- Žeňuch, P.: Výročné plenárne zasadnutie Slovenského komitétu slavistov In *Slavica Slovaca*, 2011, 46, č. 1, s. 95-96.
- Žeňuch, P.: Slovenská slavistika po roku 1993. In *Slavica Slovaca*, 2011, roč. 46, č. 2, s. 167-169.
- Žeňuch, P.: Zasadnutie Slovenského komitétu slavistov. In *Slavica Slovaca*, 2011, roč. 46, č. 2, s. 184-185.

Inštitucionalizácia slovenskej slavistiky

JÁN DORULA

Aj preto, že väčšinu faktografických údajov z dejín slovenskej slavistiky v uvedenom časovom rámci obsahujú iné príspevky prednesené na našom prvom kongrese, pokladám za užitočné upozorniť vo svojom príspevku na viaceré v mojom osobnom vnímaní uzlové udalosti, rozhodnutia, riešenia a niektoré spomienky súvisiace so slovenskou slavistikou.

Z takéhoto pohľadu pokladám za účelné odvíjať svoje rozprávanie od roku 1988, keď v Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV vznikla dvojčlenná tzv. slavistická bunka, ktorá sa mala postupne kádrom dopĺňať a stať sa koordinačným centrom slavistických výskumov na Slovensku. Do tohto obdobia siaha vypracovanie Programu jazykovedného slavistického výskumu na Slovensku, ktorý bol v októbri 1988 predložený na verejnú oponentúru pred vyše 70 účastníkmi z radov jazykovedcov, literárnych vedcov, historikov a etnológov. Takéto zloženie účastníkov oponentúry vyplynulo zo samej koncepcie predloženého programu jazykovedného slavistického výskumu, ktorý predpokladal úzku interdisciplinárnu spoluprácu pri všetkých výskumných okruhoch a témach načrtnutého programu. Po živom a veľmi zainteresovanom posúdení predloženého programu nasledovalo jeho uverejnenie v časopise *Slavica Slovaca* (1989, roč. 24, č. 3, s. 201-210). Tam sa píše: „Program zahŕňa tie úlohy výskumu, ktorými by sa slovenská jazykovedná slavistika mala zaoberať v súčasnosti i v dlhodobej perspektíve. (...) Hlavným koncepčným princípom spracovania programu je zásada, že v centre výskumného záujmu je slovenský jazyk